

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος .ΙΕ'

Συνδρομή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι ρρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ρρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
Γενναίου τοῦ Ἰαννουαρίου ἔτους καὶ εἶνε ἑτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Ἀγγλισμοῦ 3

20 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνορίου Βελζίκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνίξις 181 σελ. 103.

— Τὴν ἐπαύριον πρῶτην ἡ κυρία Γρανδὲ εὗρε τὴν θυγατέρα τῆς συμπεριπατοῦσαν μετὰ τοῦ Κάρουλου, πρὸ τοῦ προγεύματος. Ὁ νέος ἦτο ἔτι κατηφής, ὡς ἔπρεπε φυσικῶς νὰ ἦνε δυστυχῆς ἄνθρωπος, καταβάς οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸν πυθμῆνα τῆς ὀδύνης του, καταμετρήσας τὸ βάθος τῆς ἀθύσου, εἰς ἣν εἶχε πέσει, καὶ αἰσθανθεὶς τὸ βάρος ὄλον τῆς μελλούσης ζωῆς του.

— Ὁ πατέρας δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πρὸ τοῦ γεύματος, εἶπεν ἡ Εὐγενία, βλέπουσα τὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς μητρὸς τῆς ἀνησυχίαν.

Ἐκ τῶν τρόπων τῆς Εὐγενίας, τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ τῆς παραδόξου γλυκύτητος τῆς φωνῆς τῆς κατεφαίνετο εὐκόλως πόσον συνεφώνουν οἱ διαλογισμοὶ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐξαδέλφου τῆς. Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν εἶχον θερμῶς συζευχθῆ, πρὶν ἢ καὶ ἴσως γνωρίσωσι τὴν δύναμιν τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα τοὺς συνέδεον.

Ὁ Κάρουλος ἔμεινεν ἐν τῇ αὐθύσῃ, οὐδεὶς δὲ ἐτάραξε τὴν μελαγχολίαν του. Ἐκάστη τῶν τριῶν γυναικῶν εἶχε τὰς ἀσχολίας τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γρανδὲ εἶχε λησμονήσει τὰς ὑποθέσεις του, προσῆλθον πολλοὶ εἰς τὴν οἰκίαν: ὁ στεγαστής, ὁ μόλυβοργός, ὁ κτίστης, οἱ χωματουργοί, ὁ ξυλουργός, χωρικοὶ, αὐτίται, οἱ μὲν ἵνα συμφωνήσωσι περὶ ἐπισκευῶν, οἱ δὲ ὅπως πληρώσωσι μισθώματα ἢ λάβωσι χρήματα.

Ἠναγκάσθησαν ἐπομένως ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Εὐγενία νὰ κινηθῶσι πολὺ, καὶ ν' ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς ἀπεράντους λόγους τῶν ἐργατῶν καὶ χωρικῶν. Ἡ δὲ Ἀννέτα ἐταμείευεν ἐν τῷ μαγειρείῳ τὰς εἰσφορὰς τῶν αὐλιτῶν, ἀναμένουσα πάντοτε τὰς διαταγὰς τοῦ αὐθέντου τῆς, ἵνα μάθῃ τί ὄφειλε νὰ κρατήσῃ διὰ τὸν οἶκον καὶ τί νὰ πωλήσῃ εἰς τὴν ἀγοράν. Ὁ γέρον συνείθιζεν, ὡς πολλοὶ τῶν ἀγροβίων εὐπατριδῶν, νὰ πίνῃ τὸν χειρίστον οἶνον του καὶ νὰ τρώγῃ τοὺς ἐφθαρμένους ἐκ τῶν καρπῶν αὐτοῦ.

Περὶ τὴν πέμπτην ὥραν τῆς ἑσπέρας ἐπέστρεψεν ἐξ Ἀγγερικῆς ὁ Γρανδὲ, κερδήσας δεκα-

τέσσαρας χιλιάδας φράγκων ἐκ τοῦ χρυσοῦ του, καὶ φέρων ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ του γραμμάτια τοκοφόρα τοῦ δημοσίου, δι' ὧν ἔμελε ν' ἀγοράσῃ τὰ χρεώγραφα του. Ἀφῆκε δ' ἐκεῖ τὸν Κορνουαγέ, ἵνα μεριμνήσῃ περὶ τῶν καταπεποιημένων ἵππων, καὶ τοὺς ἐπαναφέρῃ βραδέως, ἀπρὸ πρότερον ἀνεπκύνοντο.

— Γυναικα! εἶπεν, ἔρχομαι ἀπὸ τὸ Ἀνζέ καὶ πεινῶ.

Ἡ Ἀννέτα ἐρώνησεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ μαγειρείου:

— Δὲν ἐφάγατε τίποτε ἀπὸ χθὲς;

— Τίποτε, ἀπήντησεν ὁ γέρον.

Ἡ Ἀννέτα ἐκόμισε τὸ βόφημα.

Μετ' ὀλίγον, διαρκοῦντος ἔτι τοῦ γεύματος, ἦλθεν ὁ Δὲ Γρασὲν ἵνα λάβῃ τὰς διαταγὰς τοῦ πελάτου του.

Ὁ Γρανδὲ οὐδὲ παρετήρησε καὶ τὸν ἀνεψιὸν του.

— Φάγε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Τὰ λέγομεν κ' ἔδῳ. Ἡξεύρεις τί τιμὴν ἔχει ὁ χρυσὸς εἰς τὸ Ἀνζέ, ὅπου ἔστειλαν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Νάντην; Ἐχω νὰ στείλω κάμποσον.

— Μὴ στείλῃς, ἀπήντησεν ὁ γέρον. Ἐχει ἀρκετόν. Εἴμεθα καλοὶ φίλοι, καὶ δὲν θέλω νὰ χάσῃς τὸν καιρὸν σου.

— Ἄλλ' ὁ χρυσὸς ἔχει ἐκεῖ δεκατρία φράγκα καὶ πενήντα.

— Δηλαδὴ εἶγε.

— Πῶς; ἐξέπεσε; Πόθεν νὰ ἦλθε χρυσὸς εἰς τὸ Ἀνζέ;

— Ἡμουν ἐγὼ ἐκεῖ χθὲς τὴν νύκτα, ἀπήντησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Γρανδὲ.

Ὁ τραπεζίτης ἀνεσπίρησεν ἐκπληκτος. Εἶτα δὲ ἤρχισαν ὁμιλοῦντες, ἕκαστος εἰς τὸ οὖς τοῦ ἄλλου, καὶ πολλάκις ὁ τε Γρανδὲ καὶ ὁ Δὲ Γρασὲν ἐθεώρησαν κατὰ τὴν ὁμιλίαν τῶν ἐκείνην τὸν Κάρουλον. Ὅτε δὲ ὁ πρῶν βυτοποίης ἔλεγε —κατὰ πᾶσαν πιθανότητα— εἰς τὸν τραπεζίτην νὰ τῷ ἀγοράσῃ δημόσια χρεώγραφα εἰσοδήματος ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων, ὁ Δὲ Γρασὲν ἐξέφρασε καὶ πάλιν διὰ κινήματος τὴν ἐκπληξιν αὐτοῦ.

— Κύριε Γρανδέ, εἶπε πρὸς τὸν Κάρουλον, ἀναχωρῶ εἰς Παρισίους· ἂν ἔχετε τίποτε παρχηγελίας...

την Σωμύρη, ήθελα νά σ'ε παρακλέσω σήμερον τό πρωί νά...

— Νά τ' αγοράσω εγώ; εἶπεν ὁ Γρανδέ, διακόπτων αὐτόν.

— Ὅχι, θετέ μου, ἀλλά νά μοῦ εἰπῆτε κατένα τίμιον ἄνθρωπον, ὁ ὅποιος...

— Δός μου τὰ ἐδῶ, ἀνεψιέ μου. Πηγαίνω μίαν στιγμὴν ἐπάνω νά σοῦ τὰ ἐκτιμῶ, καὶ ἐντός ὀλίγου θά σοῦ εἰπῶ πόσον ἀξίζουν, μέχρι λεπτοῦ. Δεκακοτῶ, δεκαεννέα καρατίων χρυσός, προσέθηκε μετὰ μικρῶν, ἐξατάζων μακρῶν τινα ἄλυσιν.

Ὁ γέρον ἐτεινε τὴν εὐρείαν τοῦ χεῖρα καὶ ἀπεκόμισε πάντα τὰ χρυσῶ κοσμήματα.

— Ἐξάδελφον μου, εἶπεν ὁ Κάρολος, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σ'ε προσφέρω τὰ δύο αὐτὰ κομμάτια, μετὰ ὅποια ἤμπορεῖτε νά συνδέετε περίξ τῶν χειρῶν σας δύο τεμάχια ταινιῶν, ἐν εἶδει βραχιονίων. Εἶνε τότε πολὺ τοῦ συρμού.

— Δέχομαι χωρὶς δισταγμῶν, ἐξάδελφέ μου, εἶπεν ἀτενίζουσα πρὸς αὐτόν βλέμμα συνεννοήσεως.

— Θεῖα μου, αὐτὴ εἶνε ἡ δικτυλήθρα τῆς μητρός μου. Τὴν εἶχα φυλάξει ὡς πρᾶγμα πολύτιμον ἐντός τῆς μικρῆς μου σκευοθήκης, εἶπεν ὁ Κάρολος, προσφέρων μικρῶν χρυσῶν δικτυλήθραν εἰς τὴν κυρίαν Γρανδέ, ἥτις ἀπὸ δέκα ἡδὴ ἐτῶν ἐπαθῆμει τοιαύτην.

— Δὲν ἔχω πῶς νά σ'ε εὐχαριστήσω, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ἡ γραῖα μήτηρ, ἥς ὑγράθησαν οἱ ἐφθαλμοὶ ἐκ δακρῶν. Πρωὶ καὶ βράδυ θά σ'ε ἔχω εἰς τὴν προσευχὴν μου, ὅταν προσεύχωμαι διὰ τοὺς ὀδοιπόρους. Ἄν ἀποθάνω, θ' ἀφήσω αὐτὸ τό κειμήλιον εἰς τὴν Εὐγενίαν νά σ'ε τὴν φυλάξῃ.

— Ὅ! αὐτὰ, εἶπεν αἰφνης ὁ Γρανδέ, ἀνοίγων τὴν θύραν, ἀξίζουν, ἀνεψιέ μου, ἐνεκαὶ ὅτι ἐνενηντὰ ἐννέα φράγκα καὶ ἐβδομήντα πέντε λεπτά. Ἀλλὰ διὰ νά σ' ἀπλάξω ἀπὸ τὸν κόπον τῆς πωλήσεως, θά σοῦ μετρήσω τὰ χρήματα... εἰς ἄβρα.

Ἡ λέξις ἄβρα σημαίνει κατὰ τὴν χώραν τοῦ Λαίγης, ὅτι τὰ τάλληρα τῶν ἐξ λιθρῶν πρέπει νά ὑπολογισθῶσιν, ἀνεκαὶ ἐκπτώσεως, ἀντὶ ἐξ φράγκων.

— Δὲν ἐτόλμων νά σ'ε τὸ προτείνω, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος, ἀλλὰ μετ' ἤρχετο ἄσχημον νά πραγματοποιθῶ τὰ μικρὰ μου αὐτὰ στολίδια εἰς τὴν πόλιν σας. Τὰ ἀπλῶτά μας, πρέπει νά τὰ πλύνωμεν εἰς τὸ σπιτί, καθὼς ἔλεγεν ὁ Νικηλέων. Σ'ε εὐχαριστῶ λοιπὸν διὰ τὴν κλωσύνην σας.

Ὁ Γρανδέ ἔξεσε τὸ οὖς του, καὶ ἐπῆλθε στιγμὴν σιωπῆς.

— Ἀγαπητέ μου θετέ, ἐπανελάθει ὁ Κάρολος, θεωρῶν αὐτὸν ἀνησυχῶς, ὡς εἰ ἐφοβεῖτο μὴ προσβάλλῃ τὴν λεπτότητά του, ἡ ἐξάδελφον

μου καὶ ἡ θεῖα μου εἶχαν τὴν κλωσύνην νά δεχθῶν μίαν μικρῶν ἐνθύμησίν μου. Δεχθῆτε καὶ σ'ε, σ'ε παρακλῶ, αὐτὰ τὰ κομμάτια διὰ τὰς χειρίδας τῶν ὑποκαμίσων σας, διότι εἰς ἐμὲ εἶνε ἐντελῶς περιττά. Θά σ'ε ἐνθυμίζουν ἕνα πτωχὸν νέον, ὅστις μακρῶν σας θά συλλογίζεται ἐκείνους, οἵτινες ἀποτελοῦν τοῦ λοιποῦ ὅλην τοῦ τὴν οἰκογένειαν.

— Παιδί μου, ἀπήντησεν ὁ γέρον, δὲν πρέπει νά στερῆσαι τοιοῦτοτρόπως τὰ πράγματα σου.— Γυναίκα! τί ἔχεις αὐτοῦ; εἶπε στρεφόμενος ἀπλήστως πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ὁ! χρυσὴ δικτυλήθρα! Καὶ σὺ μικροῦλα; Διακατενικ κομμάτια! Ἄς ἦνε! Δέχομαι τὸ δῶρόν σου, παιδί μου, προσέθηκε, σφίγγων τὰς χεῖρας τοῦ Καρόλου. Ἀλλὰ... θά μοῦ ἐπιτρέψῃς νά σοῦ πληρώσω τὸν ναυλόν σου... τὸν ναυλόν σου... ἕως τὰς Ἰνδίας. Θέλω νά σοῦ πληρώσω τὸν ναυλόν σου. Δὲν σοῦ εἶπα, ὅτι εἰς τὴν ἐκτίμησιν ἐλογάρισα μόνον τὸ χρυσάφι. Ἴσως θ' ἀφήσῃ κατὰ κέρδος ἡ ἐργασία. Λοιπὸν, συμφωνοῖ. Θά σοῦ δώσω χίλια πεντακόσια φράγκα... εἰς ἄβρα, τὰς ὁποίας θά μοῦ δανεισῇ ὁ Κρυσώ. Διότι ἐγὼ δὲν ἔχω λεπτόν εἰς τὸ σπιτί, ἐκτός ἂν με πληρώσῃ ὁ Παρράτε, ὁ ὅποιος μοῦ χρεωστῆται τὰ ἐνοικία σου. Ἀλήθεια, ἄς πάγω νά τὸν εὐρω.

Λαθῶν δὲ τὸν πτόν του καὶ φορέσας τὰ χεῖρόκτιά του, ἀνεχώρησε.

— Ὁ! ἀναχωρήσατε λοιπὸν; εἶπεν ἡ Εὐγενία ἀτενίζουσα ἐπὶ τὸν ἐξάδελφόν της βλέμμα πλήρες βραθυμίας καὶ θανυκαμῶν.

— Πρέπει ν' ἀναχωρήσω, εἶπεν ἐκεῖνος, κύπτων τὴν κεφαλὴν.

Ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν τὸ ἦθος, οἱ τρόποι καὶ οἱ λόγοι τοῦ Καρόλου ἐνέφαινον ἄνθρωπον βαθῶς τεθλιμμένον, ἀλλ' ἀντλοῦντα ὅμως θάρρος ἐκ τῆς συμφορῆς του, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ἀπειρῶν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων. Ἄνθρωποις αἰφνης διὰ μιᾶς, δὲν ἐστέναι πλέον. Οὕτω δὲ οὐδέποτε ἡ Εὐγενία διανοήθη κρείττονα περὶ τοῦ χερκτιῆρας τοῦ ἐξάδελφου της, ἢ ὅτε εἶδεν αὐτὸν καταδκίνοντα εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ φοροῦντα τὰ ἐκ χανδρῆς μελανῆς ἐρέας ἐνθύματά του, ἄτινα τοσοῦτον ἤρμοζον εἰς τὴν ὠχρᾶν αὐτοῦ μορφήν καὶ τὸ σκυθρωπὸν τοῦ ἦθος.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφόρεσαν πένθημα καὶ αἱ δύο γυναῖκες, αἵτινες παρέστησαν μετὰ τοῦ Καρόλου εἰς μνημόσυνον τελεσθῆν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου Γουλιέλμου Γρανδέ.

Κατὰ τὸ δεῦτερον πρόγευμα ὁ Κάρολος ἔλαθεν ἐπιστολὰς ἐκ Παρισίων καὶ τὰς ἀνέγνωσε.

— Λοιπὸν, ἐξάδελφέ μου, ἠρώτησε ταπεινῆ τῇ φωνῇ ἡ Εὐγενία, εἰσθε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις σας;

— Μὴν ἐρώτησ ποτὲ τοιαῦτα πράγματα, ὑπέλαθεν ὁ Γρανδέ. Τί διαβόλον! Σοῦ λέγω ἐγὼ ποτὲ τὰς ἰδικὰς μου ὑποθέσεις; Τί θέλεις ν' ἀνακατώνωσαι εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐξάδελφου σου; Ἄφησέ τον ἡσυχον.

— Ὁ! ἐγὼ δὲν ἔχω μυστικά, εἶπεν ὁ Κάρολος.

— Κολακούθια! Θά μᾶθῃς, ἀνεψιέ μου, μετὰ τὸν καιρὸν, ὅτι εἰς τὸ ἐμπόριον πρέπει κανεὶς νά μαζεύῃ τὴν γλωσσάν του.

Ὅτε οἱ δύο ἐρασταὶ ἐμειναν μόνον ἐντός τοῦ κήπου, ὁ Κάρολος εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν, ἐλκύων αὐτὴν ἐπὶ τὸν γηραιὸν σκάμνον, ἐφ' οὗ ἐκάθισαν ὑπὸ τὴν καρυκῶν.

— Δὲν ἠπατήθην περὶ τοῦ Ἀλφόνσου, εἶπεν. Ἐφέρθη λαμπρά! Ἐνήργησε τὰς ὑποθέσεις μου μετὰ πολλὴν φρόνησιν καὶ χρηστότητα. Δὲν ὀφείλω πλέον τίποτε εἰς Παρισίους. Ὅλα μου τὰ ἐπιπλα ἐπωλήθησαν, καὶ μοῦ ἀναγγέλλει ὅτι κατὰ τὰς συμβουλὰς ἐγὼς πλοίαρχου μετεχειρίσθη τὰς τρεῖς χιλιάδας φράγκων, αἱ ὅποια ἐπερίσσευσαν, διὰ νά μοῦ σχηματίσῃ ἕνα μικρὸν ἐμπορικὸν κεφάλαιον, συγκεῖμενον ἀπὸ ἀξιοπερίεργα εὐρωπαϊκὰ τεχνουργήματα, τὰ ὅποια ἔχουν μεγάλην πέρασιν εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἐστειλε δὲ ἡδὴ τὰ κιβώτιά μου εἰς Νάντην, ὅπου ὑπάρχει πλοῖον ἐτοιμὸν νά φορτώσῃ διὰ τὴν Ἰαθάν. Μετὰ πέντε ἡμέρας, Εὐγενία, θά ἀποχαιρετισθῶμεν διὰ παντός ἴσως, ἡ τοῦλάχιστον διὰ πολὺν καιρὸν τὸ μικρὸν μου ἐμπορικὸν κεφάλαιον καὶ δέκα χιλιάδες φράγκων, τὰς ὁποίας μοῦ στέλλουν δύο φίλοι μου εἰς ἀρχὴν πολὺ μικρά. Θά παρέλθουν ἕτη πολλά, πρὶν ἢ συλλογισθῶ καὶ νά ἐπιστρέψω. Μὴ ζυγίσης, σὲ παρακλῶ, ἐξάδελφον μου, τὴν ζωὴν μου μετὰ τὴν ἰδικὴν σου. Ἐγὼ ἤμπορῶ νά χαθῶ, ἐνῶ δὲ σὲ ἤμπορεῖ νά παρουσιασθῇ πλουσία ἀποκατάστασις.

— Μ' ἀγαπᾶς; εἶπεν ἐκείνη.

— Ὁ, ναί, καὶ πολὺ! ἀπήντησεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς βαθείας, ὡς ἦτο βαθὺ καὶ τὸ αἰσθημά του κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν.

— Θά περιμείνω, Κάρολε.— Παναγία μου! ὁ πατέρας εἶνε εἰς τὸ παράθυρον, προσέθηκεν, ἀπρωθῶσα τὸν ἐξάδελφόν της, ὅστις προσήγγιζεν ἵνα τὴν ἐνχαλιισθῇ.

Ἐφυγε δραματικῶς ὑπὸ τὸν θόλον, καὶ ὁ Κάρολος τὴν παρεκολούθησε. Βλέπουσα δ' αὐτόν, ἀπεσύρθη εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλιμακῆς, ἠνοιξε τὴν αὐτόκλειστον θύραν, καὶ μὴ γνωρίζουσα ποῦ ὑπάγει, εὐρέθη μετ' ὀλίγον ἐγγὺς τῆς τρώγλης ἐνθα κατακλίνατο ἡ Ἀννέτα, εἰς τὸ σκοτεινότερον μέρος τοῦ διαδρόμου. Ἐκεῖ ὁ Κάρολος ἔδραξε τὴν χεῖρά της, ἔσυρεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ στήθος του, περιέβαλε τὴν ὀσφύν της καὶ ἐσφιγγεν αὐτὴν ἠρέμα πρὸς ἐαυτόν. Ἡ Εὐγενία δὲν ἀνέστη πλέον. Ἐλαβε καὶ ἔδωσε τὸ

ἀγνόητον καὶ ἠδύτατον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπίσης καὶ πληρέστατον τῶν φιλημάτων.

— Ἀγαπητὴ μου Εὐγενία, τῇ εἶπεν ὁ Κάρολος, ὁ ἐξάδελφος εἶνε καλλίτερος παρ' ἀδελφόν, διότι ἤμπορεῖ νά σὲ νυμφευθῇ.

— Ἀμήν! ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα, ἀνοίγουσα τὴν θύραν τῆς τρώγλης της.

Οἱ δύο ἐρασταὶ ἐφυγον περίτρομοι εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἡ μὲν Εὐγενία ἐπανελάθει τὸ ἐργόχειρόν της, ὁ δὲ Κάρολος ἤρχισεν ἀναγινώσκων τροπάρια πρὸς τὴν Θεοτόκον ἐκ τοῦ Εὐχολογίου τῆς κυρίας Γρανδέ.

— Ἐνοια σου δὲ! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, καὶ ἐμεῖς τὴν ἰδίαν προσευχὴν κάνομεν.

Ἀμαρὸς ἀνήγγειλεν ὁ Κάρολος ὅτι ἀνεχώρησε, ἤρχισεν ὁ Γρανδέ τρυβάζων ἵνα δείξῃ ὅτι μεγάλως ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιεφέρετο. Ἐρᾶνη ἐλευθέρως εἰς πᾶν ὅ,τι οὐδεμίαν εἶχεν ἀξίαν, ἠσχολήθη νά τοῦ εὐρη συσκευαστήν, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ εὐρέθεις ἤξισεν νά πωλήσῃ λίαν ἀκριβῶς τὰ κιβώτιά του. Ἐπέμεινε τότε νά κατασκευάσῃ αὐτὰ μόνος του καὶ μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο παλαιὰς σκευὰς. Ἐγειρόμενος λίαν πρωὶ καὶ βυκακίζων, κόπτων, κερφόων, κατεσκευάσεν αὐτὰ ὠραιότατα, κατέποσθέτησε ἐντός τὰ πράγματα τοῦ Καρόλου. Ἀνέλαθε δὲ νά διαπεραιώσῃ αὐτὰ δι' ἀκατίου ἐπὶ τοῦ Λαίγης, νά τὰ ἀσφαλίσῃ καὶ ἀποστείλῃ κατόπιν ἐγκαίρως εἰς Νάντην.

Ἀπὸ τοῦ δοθέντος ἐν τῷ διαδρόμῳ φιλημάτων, αἱ ὠραι τῆς Εὐγενίας παρήχοντο μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Ἐνίοτε δὲ τῇ ἐπῆρχετο ἡ ἐπιθυμία νά ἀκολουθήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της. Ὅστις ἐγνωρίσει τὸ ἐπαγωγότατον τῶν παθῶν, ἐκεῖνο αὐτῆς ἡ διαρκεία συντέμενται καθ' ἐκάστην ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τοῦ χρόνου, νόσου καὶ καὶ τῆς μοιραίου τίνος γεγονότος, ἐκεῖνος μόνον θέλει ἐννοήσῃ τὰς βασάνους τῆς Εὐγενίας. Ἐκλαίει πολλάκις περιπατοῦσα ἐν τῷ κήπῳ, ὅστις τῷ ἐφαίνετο τὴν λίαν στενὴν, ὡς καὶ ἡ αὐλή, καὶ ὁ οἶκος καὶ ἡ πόλις ὀλόκληρος ἵπτατο δ' ἐκ τῶν προτέρων διὰ τῆς φαντασίας ἐπὶ τὰς εὐρείας τοῦ πόντου ἐκτάσεις.

Τέλος ἐφθάσεν ἡ παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεως. Τὴν αὐγὴν, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γρανδέ καὶ τῆς Ἀννέτας, ἡ παλῦτιμος πυξίς, ἐν ἡ περιείχοντο τὰ δύο ὁμοιώματα, ἀπέστη ἐπισήμως ἐν τῷ μόνῳ σὺρτῃ τῆς σκευοθήκης, ὅστις εἶχε κλειδίον, καὶ ὅπου ἀπέκειτο ἡδὴ τὸ κενὸν πλῆθος βαλάντιον. Ἡ ἐναπόθεσις τοῦ θησαυροῦ ἐγένετο, ἐννοεῖται, μετὰ πολλῶν δακρῶν καὶ φιλημάτων. Ὅτε δὲ ἡ Εὐγενία ἐκρυψε τὸ κλειδίον ἐπὶ τοῦ στήθους της, δὲν ἐθάρρησε ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τὸν Κάρολον νά φιλήσῃ τὴν θέσιν ὅπου τὸ κλειδίον εἶχε κρυβῆ.

— Ἐδῶ θά μείνη, φίλε μου, τῷ εἶπε.

— Λοιπὸν καὶ ἡ καρδία μου θὰ μείνῃ μαζὺ τοῦ.

— Ἀχ, Κάρολε, δὲν κάμνεις καλά, τῷ εἶπεν ἡ νεῖνις ἐπιπλήττουσα.

— Δὲν εἰμεθα νυμφευμένοι; τῇ ἀπάντησεν ἐκεῖνος. Ἐχω τὸν λόγον σου, λάβε καὶ σὺ τὸν ἰδικόν μου.

— Μαζὺ σου πάντοτε! εἶπον συγχρόνως ἀμφότεροι.

Οὐδεμία ὑπόσχεσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς ἀγνωστῆρα ἐκεῖνης.

Ἡ ἀγνόησις τῆς Εὐγενίας εἶχε πρὸς στιγμὴν ἐξαγιασῆναι τὸν ἔρωτα τοῦ Καρόλου.

Τὴν ἐπαύριον πρωῒαν τὸ πρόγευμα ὑπῆρξε μελαγχολικόν. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἀννέτα, αἰσθηνομένη ἐλευθερίαν εἰς ἐκφρασίαν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐδάκρυε, καίτοι εἶχε λάβει τὸν χρυσοῦφῃ κοιτωνίτην καὶ σταυρὸν τινα μικρόν, ὃν τῇ ἐδώρησεν ὁ Κάρολος.

— Ἀχ, αὐθέντη, . . . τὸ πουλάκι μου ποῦ θὰ πάγῃ ταξεῖδι! ὁ Θεὸς μαζὺ τοῦ!

Τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ὄραν ἐκίνησεν ἡ οἰκογένεια, ἵνα συνοδεύσῃ τὸν Κάρολον μέχρι τῆς τεχυδρομικῆς ἀμαξίας τῆς Νάντης. Ἡ Ἀννέτα εἶχε λύσει τὸν μολοσσόν, καὶ κλείσασα τὴν θύραν ἠθέλησε νὰ κοιμηθῇ μόνη τὸν ὀδοιπορικὸν σάκκον τοῦ Καρόλου. Πάντες δὲ οἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ ἔμποροι ἴσταντο ἐπὶ τῆς φλιαῆς τῶν ἐργαστηρίων των, ἵνα ἴδωσι παρερχομένην τὴν συνοδείαν, ἧς μετέσχεν ἐπὶ τῆς πλατείας καὶ ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ.

— Μὴν κλαύσης, Εὐγενία, τῇ εἶπεν ἡ μήτηρ τῆς.

— Ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ Γρανδέ ὑπὸ τὴν θύραν τοῦ πανδοχείου, ἀσπαζόμενος τὸν Κάρολον ἐφ' ἑκατέρως παρειᾶς, φεύγεις πτωχός, ἔλα ὀπίσω πλούσιος, καὶ θὰ εὖρῃς σώαν τὴν τιμὴν τοῦ πατρός σου. Ἐγὼ, ὁ Γρανδέ, σοῦ τὸ ἐγγυῶμαι. Τότε ἀρκεῖ νὰ θελήσης μόνον, καὶ . . .

— Ὡ θεῖέ μου! πῶς μοῦ γλυκαίνετε τὴν πικρίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου! Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον δῶρον, ἀφ' ὅσα ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ κάμετε.

Μὴ ἐννοήσας τοὺς λόγους τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ, ὃν διέκοψεν, ὁ Κάρολος ἔχυσεν ἐπὶ τὴν βυρσόχρουν μορφήν τοῦ θεῖου του εὐγνωμοσύνης δάκρυα, ἐνῶ ἡ Εὐγενία ἐσφιγγε πάσῃ δυνάμει τὴν χεῖρα τοῦ ἐξαδέλφου τῆς καὶ τὴν τοῦ πατρός τῆς.

Ὁ συμβολαιογράφος μόνος ἐμειδία, θαυμάζων τὴν λεπτότητα τῶν φρενῶν τοῦ Γρανδέ, διότι αὐτὸς μόνος εἶχεν ἐντελῶς ἐννοήσῃ τὸν γέροντα. Οἱ τέσσαρες Σωμυραῖοι, ὑπὸ πολλῶν ἄλλων περικυκλούμενοι, ἔμειναν ἐνώπιον τῆς ἀμαξίας μέχρις οὗ αὐτὴ ἀνεχώρησεν. Ὅτε δὲ αὐτὴ ἠφανίσθη ἐπὶ τῆς γασφύρας καὶ μακρόθεν ἔτι μόνον ἤκούετο,

— Καλὸν κατευόδιον! εἶπεν ὁ ἀμπελουργός.

Εὐτυχῶς μόνος ὁ Κρυσώ ἤκουσε τὴν ἐπιφώνησιν ταύτην. Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ τῆς εἶχον μεταβῆ εἰς μέρος τι τῆς κρηπίδος, ὅθεν ἠδύνατο νὰ ἴδωσιν ἔτι τὴν ἀμαξίαν, καὶ ἔσειον τὰ λευκά των μανδήλια, πρὸς ἃ ἀνταπεκρίνετο διὰ τοῦ ἰδικοῦ τοῦ ὁ Κάρολος.

— Πῶς ἤθελα, μητέρα, νὰ εἶχα τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ! εἶπεν ἡ Εὐγενία, καθ' ἣν στιγμὴν ἔπαυσε βλέπουσα τὸ μανδήλιον τοῦ Καρόλου.

[Ἐπεται συνέχεια].

Σύντομος ἐξηγήσις

ΤΗΣ ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑΣ

Συγγραμ. 1881 σελ. 44.

Ἄπαντα τὰ ὄντα, ζῷα τε καὶ φυτὰ, κατὰ Δάρβιν, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι διηνεκῶς ἐκτεθειμένα εἰς τὰς θανατηφόρους καὶ καταστρεπτικὰς ἐπιδράσεις τοῦ ψύχους, τῆς ὑγρασίας, τῆς ἐλλείψεως τροφῆς, τῶν παντοδαπῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν τοιούτων ὀλίγα τινὰ μόνον κατορθοῦσι νὰ ζήσωσι καὶ πολλαπλασιασθῶσι, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ καταστρέφονται.

Ἐν τῷ ἐξαφριστικῷ τούτῳ καὶ ἀμειλίχῳ πολέμῳ κεῖται ἡ ἀνάλογος ἐξαλλοιωτικὴ τῶν ὄντων δύναμις ἐν τῇ ἀγρῇ φύσει, ἣν ὁ κτηνοτρόφος ἀντικαθιστᾷ διὰ τῆς ἐκουσίας διαλογῆς. Ἐνταῦθα ὁμοίως ἡ δρᾶσις εἶνε ἀντίστροφος. Διότι ἐνῶ ὁ κτηνοτρόφος διὰ τῆς ἐκλογῆς διατηρεῖ ὄρισμένα τινὰ εἶδη, καὶ πολλαπλασιάζει αὐτὰ διὰ τῆς γεννήσεως, διὰ τοῦ ἐξαφριστικοῦ ἀγῶνος τῆς φύσεως καταστρέφονται ἄτομα τινὰ. Εἰς ἀμφοτέρως ὁμοίως τὰς περιπτώσεις τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτὸ, καθόσον καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὰ μένοντα ζῷα καὶ φυτὰ διαδίδουσι διὰ τῆς γεννήσεως τὰς ιδιότητας αὐτῶν. Μεταχειριζόμενοι λοιπὸν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὴν λέξιν *διαλογὴ* ἢ *ἐκλογὴ* (*φυσικὴ διαλογὴ*, *natural selection*) ἀποδίδομεν εἰς τὴν λέξιν ἔννοιαν ἀρνητικὴν, καθόσον ἡ διαλογὴ αὕτη συνίσταται εἰς τὸν ἐξαφρισμὸν τῶν μὴ ἐκλεκτῶν ὄντων. Ὅτι δὲ ἡ καταστροφὴ αὕτη τελεῖται καθ' ὄρισμένους νόμους, καὶ δὴ μαθηματικούς, θέλομεν ἐξετάσει βραδύτερον, μὴ ἐπιτροπούσης τῆς βραχείας ἡμῶν ἐπιθεωρήσεως τὴν χρῆσιν παραδειγμάτων πρὸς τοῦτο.

Νῦν ὁμοίως γεννᾶται τὸ ζήτημα, τίνα ἄτομα ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐξαφρισμὸν, καὶ τίνα μένουσι ζῶντα καὶ ἐπιτήδεια πρὸς γονιμοποίησιν καὶ μετάδοσιν τοῦ εἶδους αὐτῶν;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἦτο ἀδύνατον νὰ λυθῇ, ἂν ἄπαντα τὰ ἄτομα εἶδους τινὸς ἦσαν ἐντελῶς ὁμοία. Ἡ πιθανότης πρὸς διατήρησιν ἐν τῇ ὑ-

πάρξει ἤθελεν εἶσθαι τότε ὁμοία δι' ἅπαντα τὰ ὁμοία ὄντα, ὅπως ἐν τινὶ καλῶς διατεταγμένῃ κληρώσει ἢ πιθανότης τοῦ κέρδους εἶνε ὁμοία δι' ὅλους τοὺς λαχνούς. Ἄλλ' οὐδενὸς εἶδους τὰ ἄτομα εἰσιν ὁμοία πρὸς ἄλληλα, ἀφοῦ καὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ τοκετοῦ ζῴου τινὸς τὰ τέκνα δὲν εἶνε πάντα ἀπολότως ὁμοία πρὸς ἄλληλα, ἡ δὲ ἀτομικὴ αὐτῶν διαφορὰ εἶνε ἀναμυρῶς στήθητος. Ἡ παρέκκλισις λοιπὸν αὕτη τῆς ὁμοιότητος παρέχει ἡμῖν στήριγμα πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν. Κατὰ πρῶτον ὑπόκεινται εἰς τὴν καταστροφὴν ἅπαντα τὰ ἄτομα τὰ καταλεγόμενα μεταξὺ τῶν τεσσάρων. Κατὰ δεύτερον λόγον ἐξαφρισθῶνται τὰ ἀσθενικὰ ὄντα· κατὰ τρίτον τὰ ὑπὸ τινος ἐπόψεως καὶ κατὰ τινος χαρακτῆρος ὑστεροῦντα τῶν τελείων, καὶ τέλος τὰ ἀτελέστερα ὄντα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τελειότερα τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν αἱ νεαρὰ ὀργανώσεις, ζωϊκῆ ἢ φυτικῆ, θὰ ἐκλείψωσι τῆς ὑπάρξεως ἢ θὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῇ ζωῇ ἀναλόγως τῶν ἐμφύτων αὐτῶν κληρονομικῶν διαφορῶν καὶ ἰδιοτήτων. Ἐκ τούτου δ' ἐπεται ὅτι ἄτομα τινὰ διὰ τῶν ιδιοτήτων αὐτῶν θέλουσιν εἶναι ἐν συγκρίσει πρὸς ἕτερα προτερήματα τινὰ ἢ ἐλαττώματα. Τὰ προτερήματα δὲ ταῦτα ἢ ἐλαττώματα εἰσι ποικιλώτατα ἀναλόγως τῶν πολυπλόκων σχέσεων τῆς ζωῆς ἐκαστοῦ ὄντος. Εἶνε δὲ γεγονός βεβαιωμένον ὅτι, ἐν τῷ καταλυτικῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως τῶν ἐν τῇ φυσικῇ καταστάσει βιούντων ὄντων, καταστρέφονται διὰ τῶν παντοίων ἐπιδράσεων ἐκεῖνα τῶν ὄντων, ἅτινα ἔχουσι τὰ ὀλεώτερα συγγενῆ πλεονεκτήματα, καὶ ὅτι διατηροῦνται ἐν τῇ ζωῇ τὰ πλεονεκτοῦντα διὰ πολλῶν προτερημάτων. Τὰ οὕτως δ' εὐνοηθέντα ὀριμάζονται, γονιμοποιοῦνται, καὶ οὕτω καθίστανται πρόγονοι τῶν μεθεπομένων γενεῶν.

Ἡ ἐπιβίωσις αὕτη, ἥτοι ἡ ἐπικράτησις ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἰκανῶν πρὸς αὐθυπαρξίαν, ἢ συναγομένη μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν καὶ τοῦ ἐξαφριστικοῦ ἀγῶνος, εἶνε ὁ νόμος τῆς φυσικῆς διαλογῆς. Δὲν ἤθελε δὲ ἐπιφέρει τὸ γεγονός τοῦτο ἀπαξ προκύψαν οὐδὲν ἀποτέλεσμα, ἂν δὲν ἐπανελαμβάνετο διηνεκῶς διὰ τῆς παραγωγικότητος τῶν ὀργανώσεων.

Ἐὰν εἶδός τι ζῴων ἢ φυτῶν ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ μὴ πολλαπλασιαζῆται ἐπὶ τοσοῦτον, ὅστε ἡ ἀπώλειά ἢ διὰ τοῦ θανάτου ἐπερχομένη νὰ καλύπτεται, ἢ φυσικὴ διαλογὴ ἤθελε κατ' ἀνάγκην ἐκλείψει. Ἄλλ' ὁ νόμος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ πάντων τῶν ὀργανῶν ὄντων κατὰ γεωμετρικὴν πρῶτον ἰσχύει καθ' ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἑκτασιν, καὶ προκαλεῖ τὴν κανονικὴν ἐπαναλήψιν τῆς ἐπιβιώσεως εἴτε ἐπικράτησεως τῶν πλεονεκτοῦντων.

Οὕτω ἐκ τοῦ ἀφρόνου πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀτόμων εἶδους τινὸς, καὶ ἐκ τῆς ἐκαστοτε ἐπερχομένης φυσικῆς διαλογῆς, γεννᾶται ὁ δεινὸς ἀγὼν τῶν ἀτόμων ἐκαστοῦ εἶδους πρὸς ἄλληλα, ὃν ἀποκαλοῦμεν *διαγωνισμὸν πρὸς τοὺς ὁμοίους*. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐπαναλαμβάνεται κανονικῶς, ἕνεκα τῆς ἀφρόνου παραγωγικότητος τῶν ὀργανώσεων, προκύπτει ἐκ τούτου ἡ κατ' ἐπαράλληλιν ἐπιβίωσις τῶν πλεονεκτοῦντων ἀτόμων τῶν εἰδῶν, ἣν καλοῦμεν *φυσικὴν ἀνατροφήν*, κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἐκαστοτε φυσικῆς διαλογῆς, ἐξ ἧς προκύπτει ἡ πρώτη.

Ἐνῶ δὲ ἀφ' ἐνός ἢ κατὰ μέγα ἀριθμὸν αὐξήσις τῶν ἀτόμων εἶνε συνέπειά τῆς γονιμότητος τῶν εἰδῶν, δεύτερον σπουδαῖον γεγονός συνοδεῦον πᾶσαν γέννησιν εἶνε ὁ *νόμος τῆς κληρονομικότητος*. Διὰ τοῦ νόμου τούτου θίγομεν τὸν τρίτον παράγοντα τῆς θεωρίας τῆς ἀναπτύξεως. Ἄνευ τῆς κληρονομικότητος ἢ κατ' ἐπαναλήψιν ἐπιβίωσις τῶν πλεονεκτοῦντων δὲν ἤθελεν εἶναι οὐδεμίαν συνέπειαν διὰ τοὺς ἐκγόνους, πρὸς οὓς μεταδίδονται ἀναγκαίως αἱ ὠφέλιμοι ιδιότητες, δι' ὧν οἱ ἐπιζῶντες ἀπέφυγον τὴν καταστροφὴν. Ἡ μετάδοσις δὲ αὕτη κατ' ἐπαναλήψιν διὰ τῆς κληρονομικότητος τῶν χαρακτῆρων, μετὰ τῆς ἀδιακόπου διατηρήσεως ἐν τῇ ζωῇ τῶν πλεονεκτοῦντων, προκαλεῖ εἰς τοὺς ἀπογόνους συσσώρευσιν τῶν ὠφελίμων ἐν ἐκάστῳ ἀτόμῳ χαρακτῆρων, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια αὕτη δὲν συνίσταται εἰς ἄλλο τι, εἰμὴ εἰς τὴν αὐτοσυντήρησιν καὶ τὴν ἀντίστασιν καὶ ἐμμονὴν κατὰ τῆς ἐξαφριστικῆς πάλης πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, ἐκάλεσεν ὁ Δάρβιν τὴν συσσώρευσιν ταύτην τῶν ὠφελίμων χαρακτῆρων *προσαρμογὴν** τῶν ἀτόμων πρὸς τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς.

Ὅπως δὲ ὁ κτηνοτρόφος πρὸς βελτίωσιν εἶδους τινὸς ἐκλέγει τὰ εἰς αὐτὸν χρήσιμα ἄτομα, τὰ ἔχοντα ὀρισμένα ὠφελίμως ιδιότητες, οὕτω δὲ μετὰ βραχὺ χρόνον παράγει φυλὴν χρήσιμον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ τελούμενος διαγωνισμὸς τῶν ὄντων ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως προκαλεῖ μερικὴν τινα διαλογὴν τῶν ἀτόμων τῶν ἐπιτηδειοτέρων πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, οὕτω δ' ἐν πολλῷ μείζονι χρόνῳ παράγει μορφὰς προσηρμοσμένας ὡς δυνατόν τελειότερον πρὸς τὴν δυνατὴν αὐθυπαρξίαν διατήρησιν τῶν ἀτόμων. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου παράγονται μόνον μορφαὶ ὄντων δυνάμεναι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ ἰδίων, δηλ. προσηρμοσμένοι εἰς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς σχέσεις, γεγονός ὅπερ θέλει καταδειχθῆ ἀλλοχού ἐναργέστερον διὰ παραδειγμάτων.

Τεθείσθω νῦν ὅτι ἅπαντα τὰ ὄργανα φυτοῦ

* Κακῶς ἀπεδόθη ἐπίσης ἡ λέξις *adaptatio* ὑπὸ τινῶν διὰ τῆς λέξεως *εφαρμογή*.

τινος ἢ ζῶου προσηρμόσθησαν ἐντελῶς πρὸς τὰς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὑφισταμένας ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις· ὁ μηχανισμὸς τῆς φυσικῆς διαλογῆς θέλει μὲν ἐξακολουθεῖ δρῶν διηνεκῶς, ἀλλ' ὡς ἀποτέλεσμα τούτου θέλει προκύψει ὅτι ἡ προσαρμογὴ θέλει διατηρηθῆ διαρκῆς ἐφ' οὐ σημείου ἐφθασεν. Τὴν δρᾶσιν ταύτην τῆς φυσικῆς διαλογῆς καλοῦμεν *συντηρητικὴν προσαρμογὴν*. Ὅπως δὲ ὁ κηπουρὸς διὰ τῆς κηπευτικῆς ψαλλίδος κείρων καὶ τέμνων ἀδικιόπως τοὺς προέχοντας βλασταύς καὶ κλαδίσκους διατηρεῖ τὰ θαμνώδη ἢ δεινδρώδη περιφράγματα ἐν ὠρισμένη μορφῇ, οὕτω καὶ ἡ ἀδικιόπως δρῶσα φυσικὴ διαλογὴ ἐξαφανίζει δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τὰ ἄτομα, τ' ἀποκλίνοντα ἀπὸ τῆς ἀπαξ προσαρμοσθείσης μορφῆς ἢ, ὡς ποταμὸς κωλυόμενος νὰ ἐξέλθῃ τῆς κοίτης διὰ τῶν ὄχθων, διατηρεῖ τὸ βεῦμα τῶν γεγενημένων ἐκάστου εἶδους ἐντὸς τῶν ἀπαξ ἀποκτιπθέντων ὁρίων τῶν χαρακτῆρων, οἵτινες ποικίλλουσι μὴ ὑπερπηδῶντες τὸν κύκλον τῆς πρὸς αὐτοσυντήρησιν σκοπιμότητος. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη ὁμοιότης τῶν ἀγρίων ζῶων καὶ φυτῶν εἶδους τινὸς καὶ ἡ μονιμότης τῆς μορφῆς αὐτῶν, ἅμα τῆς προσαρμογῆς τελεσθείσης.

Εἶνε πασίγνωστον ὅτι ὡς παράδειγμα τοῦ μὴ ἀλλοιωτοῦ τῶν εἰδῶν φέρουσιν οἱ ἀντίπαλοι τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς τὴν Ἰβίδα, τὸ Αἰγυπτιακὸν τοῦτο πτηνόν, ὅπερ καθὰ εἰκάζομεν ἐκ πρὸς μωμίων αὐτοῦ, δὲν μεταβλήθη ποσῶς μετὰ περὶ 1000 ἐτῶν. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν συντηρητικὴν προσαρμογὴν, ἐὰν καὶ ἐπὶ τρισχίλια ἐτη δὲν ἠλλοιώθησαν αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς Ἰβίδος, ἐπὶ ἰσάριθμα ἐτη ἔδει κατ' ἀνάγκην νὰ μείνῃ ἡ μορφή αὐτῆς ἀμετάβλητος· ταῦτο δὲ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν καὶ ἂν καὶ μετὰ εἴκοσι χιλιάδας ἐτῶν παρετηρεῖτο ἡ κατὰ τὴν μορφήν ταυτότης.

Τότε δὲ μόνον ἔπρεπε νὰ προσδοκῶμεν ἕτερον ἀποτέλεσμα, ἐὰν ἠλλοιοῦτο ἐξαφανιστικῶς τις παράγων ἐκ τῶν δρῶντων κατὰ τὴν φυσικὴν διαλογὴν. Αἱ ἐξαφανιστικαὶ ἐπιδράσεις ἤβελον προσβάλλει τότε ἄλλα ἄτομα ἐκ τοῦ ἀσθῆνου σωροῦ τῶν παρηλλαγμένων ὄντων, ἀλλοὶ χαρακτῆρες ἤθελον ὀρίσει τὴν νίκην τῶν ἐπιζώντων καὶ συναθροισθῆ εἰς τοὺς ἀπογόνους διὰ τῆς κληρονομικότητος. Ἡ συντηρητικὴ λοιπὴν προσαρμογὴ μεταβάλλεται εἰς προδευτικὴν ὡς πρὸς τοὺς νέους χαρακτῆρας, εἰς ὀπισθοχωρητικὴν ὡς πρὸς τοὺς παλαιούς· ἀναγκαῖα δὲ τούτων συνέπεια εἶνε ἡ μεταβολὴ τῶν ἀπογόνων.

Οὕτως ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ προσαρμοστὸν τῶν ὀργάνωσεων πρὸς τὰς ἐξῶθεν ἐπιδράσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ μεταβλητὸν τῶν ἐπιδράσεων τούτων προκαλοῦσιν ἀλλοίωσιν τῶν εἰδῶν. Ἐὰν δὲ ἀνταποκρίσθωμεν πῶς πολυάριθμοι καὶ πολὺπλο-

κοὶ εἶνε αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς ἐπιδράσεις δι' ἕκαστον ὄν, τότε μόνον δυνάμεθα νὰ εἰκάζομεν καὶ πῶς δύνανται αὐταὶ ν' ἀλλοιωθῶσι καὶ νὰ συμπλεχθῶσιν ἐκ νέου.

Αἱ ἐπιδράσεις δὲ αὐταὶ δὲν συνίστανται μόνον ὡς ἠδυνάτο τις νὰ ὑποθέσῃ εἰς τὴν ὑπαρξίν ἢ μὴ ποσότητός τινος τροφῆς ἢ θερμότητος. Αἱ σπουδαιότεραι καὶ δραστικώτεραι αὐτῶν καὶ συντελοῦσαι τὰ μέγιστα πρὸς εὐθενίαν (εὐδοκίμησιν) εἶδους τινὸς εἶνε αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις αὐτῶν τούτων τῶν εἰδῶν πρὸς ἄλληλα, ὅπως γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἐξῆς ἀπλοῦ παραδείγματος.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ τριφυλλίον γονιμοποιεῖται μόνον διὰ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτοῦ μελισσῶν. Ἐκαστὸ φυτό τριφυλλίου ἐν ὑπαίθρῳ καλλιεργηθέντα παρήγαγον 2,700 σπέρματα, ἰσάριθμα δὲ φυτὰ ἀλλαχοῦ καλλιεργηθέντα ἐν χώρῳ, ἐνθα αἱ μέλισσαι εἶχον ἀποκλεισθῆ δὲν παρήγαγον οὐδὲ ἓν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων μελισσοειδῶν ἐντόμων, ἅτινα σὺν ταῖς μελίσσαις καθήνται ἕνεκα τοῦ μέλιτος ἢ τῆς γύρεως ἐπὶ τῶν ἀνθέων τοῦ τριφυλλίου, οἱ βομβυλιοὶ εἶνε οἱ πλείονες. Ἐν χώρῳ τινὶ λοιπὸν ἐνθα οἱ βομβυλιοὶ εἶνε σπάνιοι ἢ ὅλως ἐλλείπουσι, τὸ τριφυλλίον θὰ καρποφορῇ ὀλιγώτερον, ἄγριον δὲ καὶ αὐτοφυῆς οὐόμενον θὰ εἶνε ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἤμερον, τὸ καλλιεργούμενον ἐν χώρῳ ἐνθα πολλοὶ οἱ βομβυλιοὶ. Ἀλλὰ τὸ ἐντομὸν τοῦτο ἔχει μέγιστον ἐχθρὸν εἶδος τι ἀρπακτικῶν ζῶων ἐντομοφάγων, προσομοίων τὸ μέγεθος καὶ τὴν μορφήν πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς μύς, τὰς μυγαλάς, αἵτινες ἀρέσκονται νὰ καταστρέψωσι τὰς γηίνους αὐτῶν σφηκιάς. Ἐνθα λοιπὸν ὑπάρχουσι πολλοὶ μυγαλαὶ οἱ βομβυλιοὶ θέλουσιν εἶσθαι ὀλιγώτεροι, ἐκαὶ δὲ καὶ τὸ τριφυλλίον δὲν θὰ φύεται ἄφθονον. Ὑποτιθεμένου νῦν ὅτι ἀρπακτικόν τι διώκει τὰς μυγαλάς θέλομεν ἔχει αὐξήσειν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βομβυλιῶν καὶ πλουσίαν γονιμοποίησιν τριφυλλίου. Οὕτω ἢ γονιμότης τοῦ τριφυλλίου, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ ἡ εὐθενία, εὐδοκίμησις ἢ μὴ τοῦ φυτοῦ τούτου ἐν ἀγρίῳ καταστάσει ἐξαρτῶνται ἐμμέσως ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ μυγαλοδόρων ἀρπακτικῶν ζῶων, ὅπως π. χ. ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῶν οἰκιακῶν γαλῶν. Ὅμοιοι δὲ καὶ ἀνάλογοι πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦτο σχέσεις τῶν διαφόρων εἰδῶν πρὸς ἄλληλα ἰσχύουσι καθ' ἅπαντα τὴν ἐνὸργον φύσιν.

Οὐδὲν τῶν ζῶων ἢ τῶν φυτῶν ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸ μεμονωμένον· ἅπαντα ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων καὶ διὰ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων αὐτῶν ἀπανταὶ ἀλλήλων, ὅπως οἱ ὀδόντες τῶν τροχῶν μηχανῆς ὠρολογίου. Ὑπαρχούσης σχέσεώς τινος μεταξὺ ἀμάδος ὄντων, ἀρκεῖ μικρὰ τις παραλλαγή ὅπως ἀλλοίωσῃ τὰς περὶ ὑπάρξεως συνθήκας πολλῶν εἰδῶν καὶ μεταβάλλῃ τὴν

συντηρητικὴν προσαρμογὴν εἰς προδευτικὴν ἢ ὀπισθοδρομικὴν, δι' ὧν ἡ παλαιὰ μορφή μεταβάλλεται κατὰ μικρὸν εἰς νέαν.

Οὕτω διὰ τῆς φυσικῆς κατ' ἐκλογὴν ἀναπροφῆς τῶν τε ζῶων καὶ τῶν φυτῶν, ἀλλοιούμενων τῶν σχέσεων τῆς ζωῆς, προκαλεῖται ἡ μεταπτώσις ἢ τοῦ ἢ μεταβολὴ τῶν εἰδῶν. Δὲν ἐξηγεῖται ἕμωις διὰ τούτων καὶ ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν καὶ ἡ μεγάλη αὐτῶν πληθῆς. Διότι ἐξ ἐκάστου παλαιοῦ εἶδους ἠδυνάτο νὰ παραχθῆ νέον τι χωρὶς ν' αὐξήσῃ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ. Ὁ χωρισμὸς εἰς διαφόρους νέας μορφὰς ἐπέρχεται τότε μόνον, ὅταν ἐπέλθωσι διαφοραὶ νέαι συνθήκαι ὑπάρξεως ἐν διαφόροις χώροις, ἐπὶ διαφόρων ἀτόμων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Εἶνε λοιπὸν πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ χωρισθῶσιν αἱ διαφοραὶ φυλαὶ τοπικῶς, καὶ νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς διαφοροτάτας ἐπιδράσεις, γεγενοῦς ὕπερ συνέθη κατὰ τὰς παρελθούσας μακροτάτας τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων περιόδους.

Ὅπως λοιπὸν ἀπλῆ τις μεταπτώσις τοῦ εἶδους ἀποσπασθῆ ἐντελῶς καὶ ἀποτελέσῃ ἰδίαν μορφήν, ἐκ τούτου δὲ καὶ *πολλαπλασιασμὸν* τοῦ εἶδους, εἶνε πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ χωρισθῶσι τοπικῶς αἱ διαφοραὶ φυλαὶ, καὶ ἐκτεθῶσιν εἰς τὰς διαφοροτάτας ἐπιδράσεις. Διὰ τὴν ἀπλῆ μόνον μεταβολὴν τῶν εἰδῶν ἄνευ πολλαπλασιασμοῦ, ἀρκεῖ ἡ προδευτικὴ προσαρμογὴ.

Δύο νέαι φυλαὶ ζωικοῦ τινος ἢ φυτικοῦ εἶδους τόσῳ περισσότερο θὰ διαφέρωσιν ἀλλήλων, ὅσῳ διάφοροί εἰσιν αἱ συνθήκαι τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ὅσῳ μακρότερον χρόνον ἐπέδρασαν αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἐπ' αὐτῶν. Ἡ κατὰ μικρὸν προϊούσα ἀπόκλισις αὕτη τῶν φυλῶν ἀπ' ἀλλήλων, ἣτις ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Δάρβιν *διάστασις* τῶν χαρακτῆρων, φέρεται κατὰ τὴν συνεχῆ καὶ ἐπανειλημμένην διχοτόμησιν, ἐν τῇ ἀπειρίᾳ τῶν μορφῶν, εἰς τοσαύτον ἄκραν μορφῆς, ὥστε καταστάσομεν τὰ ὄντα κατὰ τὴν ἐν χρήσει ὀνομασίαν, οὐ μόνον κατὰ διαφορὰ εἶδη καὶ γένη, ἀλλὰ κατὰ διαφοροὺς οικογενεῖας, τάξεις καὶ κλάσεις.

Τοιαύτη εἶνε ἐν συντόμῳ ἡ θεωρία, ἣν ἴδρυσεν καὶ ἐπεξεργάσθη μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς λεπτομερειῶν ἡ μεγαλοφυῆς διάνοια τοῦ Δάρβιν. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἐγείρονται πολλοὶ ἀπορίαι καὶ ἀναγεννῶνται διαφορὰ ζητήματα ἐν τῇ διανοίᾳ, ἅτινα ζητοῦσι τὴν λύσιν των. Ἀλλὰ τὸ μὲν πολλὰ τῶν ζητημάτων τούτων λύονται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Δάρβιν ἐν τοῖς διεξοδικαῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν, ἀλλὰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἄλυτα ἐν γένει ζητήματα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Ὅπως ποτ' ἂν ἡ ἢ θεωρία αὕτη, λύουσα πλεῖστα προβλήματα τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν, ἅτινα δι' οὐδεμίαν ἄλλαν τῶν θεωριῶν ἐξηγήθησάν ποτε λογικῶς, καὶ διὰ πραγματικῶν

ἀποδείξεων, ἐτέθη τανῦν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὡς βῆσις ἀσάλευτος πάσης ἐρεύνης. Ὁ λίθος ἐν κατ' ἀρχὰς ἀπεδοκίμασαν οἱ οικοδομοῦντες, οὕτως ἐτέθη εἰς *κεφαλὴν γαρίας*. * * *

Αἱ ἀποκρεῖαι ἐν Ἀθήναις

Αἱ ἐορταὶ τῶν ἀπόκρεων ἐν Ἀθήναις, ἀπλῆ παρωδία ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων, ὑπολείπονται ἔτι κατὰ τὴν ζωηρότητα καὶ εὐθυμίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἀπόκρεων τῆς Ἑπτανήσου. Καὶ ὅμως αἱ τρεῖς αὐτῶν ἐβδομάδες εἶνε τὸ στενὸν χρονικὸν διάστημα τὸ περιεχόμενον ἐν τῇ εικοσῆδι τῶν ἡμερῶν τοῦ πᾶσαν ἑκτακτον κίνησιν, πᾶσαν ποικιλίαν τοῦ μονοτόνου ἀθηναϊκοῦ βίου. Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀθήναις, μετ' ὅλον τὸ ἄστατον καὶ ἐπιπόλαιον τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν, εἰμεθα βεβαίως οἱ ἥκιστα διασκεδάζοντες ἄνθρωποι· τὰ χεῖλη μας, ἅτινα διηνεκῶς κινουῦνται ἵνα ἐξενέγκωσι πολιτικὴν γνώμην ἢ χάσμημα, σπανίως διαστέλλονται ὑπὸ μειδιάματος εὐαρεσκείας, σπανιώτερον ἔτι ἐκτινάσσουσιν ἄσματος μελωδίαν ἢ καγγασμὸν θορυβῶδους εὐθυμίας. Ποῖαι εἶνε αἱ καθημεριναὶ τέρψεις ἡμῶν; Ἐνὸς τετάρτου περιπάτου ἐντὸς τοῦ κοινοῦ τοῦ ὁδοῦ Σταδίου, καὶ δύο τριῶν ὥρων διαμονῆ ἐν κερνεῖ. Ἄν δὲ ποτε ξένος παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις ἐξέλθῃ τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδοὺς, μετ' ἀπορίας θὰ συναντήσῃ ἰσόγεια καταστήματα πάμπολλα τὸν ἀριθμὸν, ποικίλα κατὰ τὸ ἐμβαδὸν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διασκευὴν, πλησιάζων δὲ πρὸς τὰς τεθαμβωμένας ὑέλους τῶν παραθύρων θὰ διακρίνῃ μέσῳ νεφῶν καπνοῦ πλῆθος ἀνθρώπων κεκυφῶτων ἐπὶ ἐφημερίδων, βροφῶντων *καργιλέν*, ἢ ῥεμβαζόντων ἐντὸς τῶν ἀποσταλαγμάτων ἐνὸς καφέ· ἐνίστη ἀναταρασσόντων τὰ εἰκοσιετικὰ τεμάχια, ἅτινα συγκροτοῦσι τὸ πηκτικὸν ὄμιον, ἢ ἐν κύκλῳ συζητούντων διὰ χειρονομίαν καὶ τραχυτάτων ἐκφράσεων περὶ τῶν συγχρόνων ζητημάτων. Ὁ ξένος ἐκεῖνος ὁ ἀδαής τῶν μυστηρίων τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἐννοήσῃ τί πράττουσιν ἄνθρωποι οὕτως ἐγκαθηργμένοι ἐν ῥυπαρῇ καὶ πεπισμένη ἀτμοσφαιρᾷ, πάντες σόβαροι, κατηρεῖς καὶ οἰοῦνται δυσηρεστημένοι. Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι διασκεδάζουσιν. Αἱ ὥραι τῆς ἐν κερνεῖ διαμονῆς εἶνε δι' αὐτοὺς αἱ μόναι ὥραι μακαριότητος καὶ ἀπολαύσεως!

* *

Ἡ ἀπόκρεως, μόνη ἢ ἀπόκρεως, ἐπισείουσα ἐν τῇ χειρὶ τὸ γελῶν προσωπεῖόν της καὶ κροτάλιζουσα τοὺς κωδωνίσκους τῶν πολυχρῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς, ἀποσπᾷ ἀπὸ τῶν θερμῶν ἐ-

δωλίων τῆς ὀκνηρίας τοὺς Ἀθηναίους καὶ θέλγουςα βιάζει αὐτοὺς νὰ ταχύνωσιν εἰς βῆμα χοροῦ τὰ αἰμωδιῶντα μέλη καὶ εἰς τὴν κύλικά τῆς μέθης νὰ ἐγγίσωσι τὰ ξηρὰ χεῖλη αὐτῶν.

Ἄλλ' ἐν ταῖς κινήσεσιν αὐτῶν ὑπολαυθάνουσι καὶ πάλιν αἱ βεβιασμένα χειρονομίαι ἐτεροκινήτων νευροσπάστων καὶ τῆς ἀπόκρουσιν τὰ παίγνια τῶν ὀλίγων κινεῖται τὸ ἐνδιαιφρόντων ὠθηρῶν Ἀθηναίων, ὥστε οὐδέποτε ἄχρι τοῦδε ὁ Δήμαρχος καὶ τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον Ἀθηναίων ἐσκέφθησαν νὰ προτείνωσι βραβεῖον εἰς τὸν ἀριστὸν προσωπιδοφόρον, ἵνα εὐχαριστήσωσι τοὺς ἐκείνων ἐκλογεῖς, ὡς ἄλλοτε ὁ φιλόμουσος Δήμαρχος τῆς Κερκύρας.

Ἐν τούτοις βεβαίως καὶ αἱ ἀπόκρουσιν τῶν Ἀθηναίων δὲν στεροῦνται καὶ πάλιν ἰδιορρυθμοῦ τινὸς χαρακτηριστοῦ καὶ ποικιλίας ἐν τοῖς καθέκαστα αὐτῶν.

* *

Πρὸ τινῶν ἐτῶν μάλιστα τὴν ἔλευσιν τῆς ἀπόκρουσιν ἐμήνουν πρῶτα τὰ προέχοντα παντοπωλεῖα ἀναρτῶντα ἀπὸ τῆς παραμονῆς τοῦ Τριωδίου δίκην πολυελαίων τὰς ἐρυθρὰς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαυνώδει μορφὰς τῶν προσωπίδων ἐν μέσῳ τῶν σκρώθρων καὶ τῶν κρομμυοπλεξίδων ταλαντευομένων. Μετὰ τινὰς δ' ἡμέρας ἐν τῷ μικροῦ τινος ῥαπτικῷ ἢ ἄλλου καταστήματος ἐξετίθεντο πρὸς ἐνοικιασίν ῥυπαρὰ καὶ ἀπόζοντα ἐνδύματα θεάτρου, ἅτινα ἐκόσμησάν ποτε πρὸ εἰκοσαετίας ἴσως βαρύφωνόν τινα Φίγαρον ἢ ὀξύφωνον Ἐρράνην. Τὰ ἐνδύματα ταῦτα ἐδίδοντο ἀντὶ ἐνοικίου μιᾶς μέχρι τριῶν δραχμῶν τὴν ἡμέραν, οἱ πρῶτοι δ' ἀναφαινομένοι προσωπιδοφόροι ἦσαν συνήθως τέσσαρες μέθουσι ἐν ἀμάξῃ περιβεβλημένοι τοιαύτης στολᾶς ἵπποτικᾶς, ἄδοντες δ' ἐν ἀντιθέσει περιπαθῆ μελωδίαν ἀσιατικῷ ματέ.

Ἦδη ὁ ὄλον ἐγκλιματιζόμενος πολιτισμὸς τῆς Δύσεως ἀνέτρεψε πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς καὶ αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀπόκρουσιν, εἰσαγαγὼν καὶ παρ' ἡμῶν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων χορῶν μετῃμεισμένων καὶ μὴ, ὡν τ' ἀνορθόγραφα προγράμματα ἐκτυλίσσονται ἐπὶ τῶν τοίχων ὡς πρῶται σημαῖται κινήσεως καὶ εὐθυμίας.

* *

Ἄλλὰ πῶς τελοῦνται οἱ δημόσιοι οὗτοι χοροὶ ἐν Ἀθήναις;

Συνήθεις αἰθουσαι αὐτῶν εἶνε τὰ ζυθοπωλεῖα τιμῆ εἰσόδου δρ. 3, διὰ τὰς κυρίας δωρεάν. Ἐννοεῖται λοιπὸν τί εἶδος θὰ εἶνε αὐταὶ αἱ δωρεάν εἰσερχόμεναι κυρίαι: πλύντριαι, σιδηρώτριαι, ὑπηρέτριαι, συνήθως μισθοῦμεναι ὑπὸ τοῦ καταστηματοῦρχου ἀντὶ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος φράγκου, χορηγοῦντος ἅμα ἀνὰ ἐν μάλλινον δόμιον εἰς ἐκάστην ἵνα καλύψωσι τὰ ῥα-

κώδη ἐνδύματα, πρὸ πάντων δὲ τὰς σεβασμίας μορφὰς αὐτῶν. Οἱ κύριοι προσέρχονται οἱ πλεῖστοι ἄνευ προσωπίδων ἐνίοτε φέροντες μεθ' ἐκείνων ἰδίαν χορευτρίαν, ἄλλοι πάλιν ἀρκούμενοι εἰς τὰς καλῶς ἐξησκημένους, ἀς ἀναγράφει ὅτι θὰ ἔχη διαθεσίμους ὁ καταστηματοῦρχος ἐπὶ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ. Ἡ ὀρχήστρα ἀποτελεῖται ἐν πεντάδῳ μουσικῶν ὀργάνων, διευθύνεται δ' ὁ χορὸς ὑπὸ χοροδιδασκάλου ἰσταμένου ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καὶ κρούοντας κώδωνα πρὸς τελειότεραν τήρησιν τοῦ ῥυθμοῦ. Ποτὰ καὶ κρύα φαγητὰ ἔχει ἀφθονα τὸ κατάστημα καὶ μόνον αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἔχουσι διπλασιασθῆ, οὕτως ὥστε τὰ ἐκ τῆς καταναλώσεως αὐτῶν κέρδη ἀποτελοῦσι τὰ κύρια εἰσοδήματα τῆς χορευτικῆς ἐσπερίδος. Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὄλων αἱ κεφαλαὶ εἶνε ἐξημμένοι ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ τῶν οἰνοπνευμάτων, οὐχὶ δὲ σπανίως χορευτρίαι τις ἀπόγονος τῆς ὠραίας Ἑλένης γίνεται ἀφορμὴ δευτέρου Τρωικοῦ πολέμου, ἐν τῷ ὑποίῳ οἱ ἄνδρες ξυλοκοποῦνται καὶ αἱ γυναῖκες ἀρπάζονται ἀπὸ τὰ μαλλιά. Ἡ ἀστυνομία τότε ἐπεμβαίνει καὶ ὁ χορὸς διαλύεται, ἐνῶ τὸ πεδῖον τῆς μάχης ὑπὸ τὸ ὄχρον φῶς τῶν λυχνίων ἐκτείνεται πλήρης νεκρῶν καὶ τραυματιῶν... συντετριμμένων φιαλῶν καὶ πινακίων.

Οἱ δημόσιοι οὗτοι χοροὶ ἔχουσι ἐνίοτε νοστιμώτατα ἐπεισόδια:

Νεαρὸς κομψευόμενος μετὰξινον δόμιον περιβεβλημένος συναντᾷ ἐν τινὶ ἐξ αὐτῶν μικρὸν χαριέστατον ῥοδόχρον δόμιον, τὸ ὅποιον ἀναγνωρίζει, ὡς αὐτὸς νομίζει τούλάχιστον. Τὸ δόμιον αὐτὸ ἔχει κομψοτάτας χεῖρας καὶ χορεύει ἐλαφρότατα ὁ νεανίας εἶνε ἐνθουσιασμένος. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις αὐτοῦ, μεθ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις ὅτι τὴν γνωρίζει, ἀρνεῖται αὐτὴ ν' ἀποβάλῃ τὴν προσωπίδα. Τέλος ἐν στιγμῇ ὑψίστης ἀνυπομονησίας ὁ αὐθάδης νέος ἐκτείνει τὴν χεῖρα καὶ ἀναρπάζει ἀπὸ τῆς κομψῆς χορευτρίας τὸ μέλαν προσωπεῖον. Καὶ... προβάλλει αἰφνης ὑπ' αὐτὸ τέσσαρακοντούτης ὀστεώδης καὶ θεοῦχρος μορφή, ἀντὶ τῆς προσδοκωμένης—ἡ μαγεύρισα εἶχε περιβληθῆ τὸ δόμιον τῆς κυρίας.

Ἄλλοτε ἡ κυρία Ω' εἶχε δώσει εἰς σιδηρώτριαν τὰ ὑποκάμισα τοῦ κυρίου. Ὅταν ἡ σιδηρώτρια ἐπέστρεψε τὰ ὑποκάμισα ἦτο καὶ ὁ κύριος παρών ἐκείνη τὸν ἔβλεπε καὶ ἐμειδία πονηρῶς. Ἀπερχομένη δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ προσθήσῃ:

— Ἐγὼ τὸν ἀφέντη τὸν γνωρίζω καὶ ἀπὸ τῆς ἀποκρηαῖς ἔχορέψαμε μαζί ἕνα βάλσο 'ς τὸν μπαλομασρέ.

Φαντασθῆτε ὅποιον οἰκογενειακὴ σκηνὴ συνέβη μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην!

δες πολεμικὸν ἐμβατήριον: ὁ Ἕλληρ ἔσπαθῶρει!

Συνηθέστατος εἶνε ὁ καλούμενος Γάμος: συνοδία πολλῶν ῥυπαρῶν, κεχρωσμένων τὴν μορφήν διὰ κυανῆς, πρασίνης καὶ ἐρυθρᾶς βαφῆς, τῶν συμπεθέρων δῆθεν μέσῳ δ' αὐτῶν οἱ μελλόνυμφοι κρομμύοις ἐστεμμένοι καὶ ἐν ῥακῶδει κανναβίνη περιβολῇ λυγρῶς βαδίζοντες. Ὅπισθεν τῆς συνοδίας ἔρχονται τὰ προικία ἐπὶ ψωριῶντων ὄνων τεθειμένα σακφίς τετρημένη τὸν πυθμένα, δέσμαι φωτοζύλων καὶ ὅστ' αἰτινα καθελῶν καὶ τραπέζης.

Ἐτέρα σατυρικὴ μεταμπίσις εἶνε τὸ Συμβούλιον τῶν γιατρῶν, συσχεπομένων ἐντὸς κάρρου περὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ ἐν μέσῳ αὐτῶν πάσχοντος καὶ ἐπὶ στρωμνῆς κατακεκλιμένου ὄνου.

Ἀπὸ τινῶν ἐτῶν εἰσήχθησαν καὶ αἱ Μαριονέτται, γὰρ εἰς τὸ σκοπτικὸν καὶ ἐνίοτε εὐφρῆς αὐτῶν κατέστησαν ἀμέσως δημοφιλέσταται, καθ' ὅλων δὲ τὸ ἔτος ἀκούει τις τοὺς παιδάς ἀπομιμουμένους ἐν ταῖς ὁδοῖς τὰς ὀρεῖας αὐτῶν κρουγᾶς:

— Φέρετε ἄρμ! Ἐπὶ σκοπὸν! πῦρρρ!

— Ἡ κακομοῖρα ἢ Βιολέττα τὰ κακάρωσε!

* *

Καὶ ὅμως ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀθηναϊκὴ μετεμπίσις δὲν εἶνε οὐδὲ τὰ Ῥόπαλα, οὐδὲ τὸ Γαϊτανάκι, οὐδ' αἱ Μαριονέτται αὐταὶ εἶνε ἄλλο τι, τὸ ὅποιον ὅλοι εἶδετε, ὅλοι γνωρίζετε καὶ ὅλοι ἐνθουσιάζετε: ἡ Καμήλα...

Τὸ ἐμβλημα τῆς ἀθηναϊκῆς ἀπόκρουσιν εἶνε ἡ Καμήλα.

Ἀνατρέξατε πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ παιδικὰ σας ἔτη, ἐνθυμήθητε τὸν ξηρὸν ἐκεῖνον ἦχον, τὸν ὄλων ἰδίου ῥυθμοῦ, δὲν παράγει τὸ ἐπὶ πηλίνου κυλίνδρου τεταμένον δέσμα: τὸ τουμπὶ τῆς Καμήλας καλούμενον τὰς φωνὰς τῆς ἀγαλλιάσεως, αἰτίνες ἀκούονται ἐν τῇ ὁδῷ ἐπὶ τῇ προσεγγίσει αὐτοῦ, τὴν ἰδικὴν σας ἀκόμη συγκίνησιν μεμιγμένην μετὰ παλμῶν ἀνυπομονησίας καὶ τρόμου, ὅποταν ἐπὶ τοῦ παραθύρου καθήμενοι καὶ τὴν μορφήν ἐπὶ τῶν ὕλων ἔχοντες κεκολλημένην διακρίνετε τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἄχρου τῆς ὁδοῦ προβάλλουσιν τὴν κεφαλὴν τοῦ τέρατος μετὰ τὰς συγκρουόμενας σιαγόνας, ἔπειτα τὸν μακρὸν τράχηλον καὶ τέλος τὸ χονδρὸν καὶ μέχρι τῆς γῆς κεκαλυμμένον σῶμα, ὑπὸ τὸ ὅποιον μάλιστα προβάλλουσι πλαταγοῦντα ἐν ὀρχήσει τὰ τέσσαρα γυμνὰ πέλματα τῶν ὑπ' αὐτὸ κεκρυμμένων δύο ἀνθρώπων.

Ἡ Καμήλα κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλοι ὀπισθοχωροῦσι, διότι ἀρπάζει ὅ,τι ἂν εὔρη, πορτοκάλια, ἄρτους, γλυκίσματα καὶ πῖλους ἐνίοτε ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τῶν παρισταμένων. Ὁ δὲ Καμηλιάρης, ἐρυθρὸν φέσιον ὑψηλότερον φέ-

* *

Ἡ ἀπόκρουσιν, ἀπομένουσα οὕτω κεκλεισμένη ἐπὶ μῆνα ὄλον ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων ὀλίγων καταστημάτων, ἔχυνται μάλιστα τὰς δύο τελευταίας Κυριακὰς ζωηρὰ καὶ θορυβώδης ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηναίων. Τὰ παράθυρα καὶ οἱ ἐξώσταί τῶν οἰκιῶν πληροῦνται τότε ὑπὸ περιέργων καὶ εὐθύμων μορφῶν γυναικῶν καὶ παιδίων, πλῆθος δὲ πυκνὸν καταλαμβάνει τὰς ἐν ὑπαίθρῳ τραπέζας τῶν καφενείων καὶ ζαχαροπλαστείων. Καὶ παραλαύνουσι πρὸ αὐτῶν ἐν ἀτελευτήτῳ ἀλύσει τὰ πλήρη προσωπιδοφόρων ὀχήματα περιέχοντα πάντοτε τὰκῦτὰ μονότονα δόμινα, βωβὰ καὶ ἄνευ σημασίας τινός, ῥίπτοντα μόνον δράκας ὀσπρίων εἰς τὰς ὄψεις τῶν θεατῶν ἢ ζαχαρωτὰ πλήρη πεπέρεως πρὸς τοὺς λαμάργους ἀγιοπαιδάς. Κομψαὶ τινες δεσποινίδες ἐνίοτε ἀξιοῦνται τῆς τιμῆς νὰ δεχθῶσι πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν παρ' ἀγνώστων καταρριπτομένης μικρᾶς ἀνθοδέσμης, τὰς ὁποίας δὲν κύπτουσι κἄν ἴν' ἀναλάβωσιν ἀπὸ τῆς γῆς—αἱ ἀκατάδεκτοι!

Αἱ ἀμάξαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνοικιάζονται ὑπὸ εὐπόρων οἰκογενειῶν, διότι τὸ ἐνοικίον αὐτῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς τῶν ἀπόκρουσιν ἀνέρχεται εἰς 20-25 δραχμὰς διὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας περιπάτου, τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτῶν εἶνε παιδία μετὰ τῆς παιδαγωγῆς καὶ τοῦ ὑπηρέτου ἢ νεανίσκοι μαθηταί. Ὁ πενέστερος λαὸς, οὗ τὸ γλιόχρον εἰσοδήμα δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τοιαύτην διαπανηρὰν τέρψιν, ἐπιδίδεται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἐπιτήδευσιν ἄλλων τρόπων μεταμπίσεως, γινόμενων ἢ ὑπ' ἐνὸς μόνου προσώπου ἢ ὑπ' ὀλοκλήρου ὁμάδος. Αἱ πλείστα δὲ τῶν μεταμπίσεων τούτων ἐπαναλαμβάνονται κατ' ἔτος κατέστησαν πλέον ἀναπόφευκτοι καὶ δημοτικώτατοι ἐν Ἀθήναις.

* *

Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόκρουσιν ἐν Ἀθήναις ἄνευ τῆς δωδεκάδος ἐκείνης τῶν ἀνδρῶν καὶ παιδίων, τῶν περιβεβλημένων ἐρυθρόλευκα ῥαβδωτὰ καὶ στενώτατα ἐνδύματα ἀρχαϊκοῦ τύπου, κρατούντων δὲ μικρὸν ῥόπαλον ὑπὸ μάλης, καὶ ἐκ τούτου γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τὰ Ῥόπαλα. Ἡ ὁμάς αὕτη τελεῖ γυμναστικούς ἀγῶνας εὐκινήσιας καὶ ἀγχοφορίας καὶ συλλέγει χαλκονομίσματα ἀπὸ τῶν θεωμένων διὰ δίσκου.

Ἀντίρροπον τούτων εἶνε τὸ Γαϊτανάκι ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος ἴσος ἀπὸ τοῦ ὁποίου κρεμάννυται σχοινία ἰσάριθμα τοῖς χορευταῖς, αἰτίνες ἀνὰ ἐν κρατούντες καὶ περὶ τῶν ἰστῶν ἐντέχνως ὀρχούμενοι κατὰ ζεύγη περιπλέκουσι κανονικῶς καὶ ἐκπλέκουσι πάλιν αὐτὰ, ἐνῶ ὀρχήστρα ἐκ κλαριέτων καὶ τρομπονίων ἀνακρούει χορευτικὴν μελωδίαν ἐκ τοῦ Πιπελέτου ἢ τὸ ἐνθουσιώ-

ρων ἐπὶ μορφὴν μαύρην καὶ στίλβουσιν ὡς βερνίκιον, κρούει καὶ ἀεννάως κρούει τὸ τυμπανίδιον καὶ συλλέγει πεντάλεπτα, προσηλῶν ἀπειλητικῶς τοὺς ἐν δικαστολῇ λευκάζοντας βολβούς τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ πάντων καὶ ἐφ' ὕμῶν ἀκόμη, οἵτινες ὀπισθοχωρεῖτε μετὰ δειλίας.

Εἶνε ῥυπαρὸν, γελοῖον τὸ ἔθιμον τῆς μεταμφιέσεως ταύτης, ἀλλ' εἰς τοὺς πολλοὺς — καὶ μοὶ ἀρέσκει νὰ συντάσσωμαι μετὰ τῶν πολλῶν — εἶνε ἀρεστόν, ἴσως ἴσως διότι ἡ θέα αὐτοῦ ἐνθυμίζει τοιαύτας παιδικὰς ἐντυπώσεις καὶ συγκινήσεις παρελθούσης τινὸς ἀπόκρεω.

**

Παρ' ὀλίγον νὰ λησιμονήσω τὴν χαριεστάτην ἐκείνην ἀνευ προσωπίων μεταμφίεσιν, ἦν τότε ἀγαπῶσιν αἱ κυρίαι τῶν Ἀθηναίων: τὰ κοινῶς *Βλάγια* λεγόμενα, ἤτοι στολὴν Ἀθηναϊκῆς χωρικῆς. Κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς ἀπόκρεω θὰ συναντήσῃ τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς δεκάδας ὅλας τοιούτων εὐγενῶν χωρικῶν πάσης ἡλικίας καὶ μορφῆς. Αἱ κυρίαι δικαίως ἀγαπῶσι τὴν ἐγγύριον μεταμφίεσιν, ἐν ἣ ἀναδεικνύεται τὸ κομψὸν σῶμα ἔτι κομψότερον καὶ ἡ συμπαθὴς μορφή ἔτι συμπαθεστέρα. Ἰδίως δ' ἐν τῇ περιβολῇ ταύτῃ κερδίζουσιν αἱ ξανθαὶ, αἱ φέρουσιν τὰ χρώματα τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τῶν παρειῶν, καὶ αἱ μελαγχροιναὶ, αἱ ἔχουσιν μαύρους, ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλως καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ λαοῦ καλαισθησία ἐν τοῖς δημοτικῶς ἄσμασι τὰ δύο ταῦτα εἶδη τῶν μορφῶν ἐξάγει: ὑπὸ τὸ χωρικὸν ἔνδυμα:

Τρανταφυλλῆνια μάγουλα καὶ μάτια μενιξίδες.

*H:

... Μάτια νὰ φυγαλίζου

Καὶ μῖσα ἔς τὸν ψυχαλισμὸν καράβια ν' ἀρμενίζου.

Μόλονότι δὲ κατ' ἔτος φιλάρεσκοι γεροντοκόραϊ δὲν ὀκνοῦσι νὰ περιθάψωσιν ὑπὸ τὸν εὐχρῶν καὶ ἀποστίλβοντα κόσμον χωρικῆς τὸ φθινόπωρον τῆς ἰδίης ἡλικίας, ἔχουσι ὅμως καὶ γλυκεῖας ἐαρινὰς ἐμφανίσεις ἀνταξίας τῶν ἐρωτικῶν διστίχων τοῦ λαοῦ, ὧν τινες καὶ τῆς ἀθανασίας ἀξίως ἀπολαύουσι περικοσμοῦσαι διὰ τῶν περικαλλῶν αὐτῶν μορφῶν τὰ φωτογραφικὰ λευκώματα τῶν ἑλληνικῶν ἐνδυμασιῶν.

Ἡ στολὴ χωρικῆς ἑλληνίδος εἶνε καὶ τὸ ἀγαπητὸν ἔνδυμα τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων κυριῶν κατ' ἔτος δὲ οὐκ ὀλίγα, καὶ σύζυγοι διπλωματῶν μάλιστα, περιβάλλουσι τὰς ψυχὰς βερεινὰς ὄψεις αὐτῶν διὰ τῶν ἀραχνούρων ὑφασμάτων καὶ τῶν κροταλιζόντων ἀργυρῶν νομισμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ ὅλον τὸ καμάρι μαυρομμάτας τινὸς λυγερῆς τοῦ Μενιδίου ἢ τῆς Ἐλευσίνας.

**

Ἐκάστη ἀπόκρεω ἔχει ἰδίᾳ ἄσματτα ἐρωτικὰ ἢ κωμικὰ καὶ σατυρικὰ, συνήθως δὲ καὶ πᾶν νέον ἄσμα τῶν ὁδῶν ἐγκλιματίζεται ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ἀποκρεωσίμους ἡμέρας. Τὸ παμπάλαιον ἐκεῖνο:

Κατηγοροῦν τὴ γάτα μας καὶ τὴν λίνε γράτα,
Πῶχει τὰ μάτια γαλανὰ καὶ τὴν οὐρὰ μακραιά.

*H:

Αὐτὸς ποὺ σέρνει τὸ χορὸ τοῦ πρέπουνε μουντζούρας,
Τοῦ πρέπουν κι' ἀπ' τὴν Κούλουρι ἀπὸ κρίθιναις κου-
[λοῦρας.]

*Ακόμη:

Τὴν πῆττα πῶραγε ὁ Σπανάς ἦσαν κολακωθῆναι!
Τὰ χέρια ποὺ τὴ ζύμωναν ἦσαν μαλαματῆνια.

Τὸ περιπαθὲς Ἔρη - Ἐρηνάκι μου, ἢ Παράσκειουλα καὶ ἢ Παππαροῦνά μου λησιμονοῦμενα ἐφ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀναζῶσι κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῶν ἐρωτῶν τῆς ἀπόκρεω καὶ ἀντηχοῦσι βραγχῶς ψαλλόμενα ἀνὰ τὰς στενωποὺς καὶ τὰ καπηλεῖα τῆς Πλάκας, τοῦ Ψωρῆ καὶ τῆς Νεαπόλεως, τῶν τριῶν τούτων εὐθυμοτέρων κέντρων τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἄσμάτων καὶ ἰδίᾳ τις στωπικὴ φρασολογία ἐθίζεται κατὰ τὴν ἀπόκρεω. Οὕτω πρό πινων ἐτῶν ἦτο τοῦ συρμοῦ τὸ *Καρότσα* ἔ! τίς δ' ἐλησιμονήσε τὸ περίφημον ἐκεῖνο: *Κόφ'το!* ὅπερ ἐγένετο καὶ ἀφορμὴ φόνου κατὰ τὴν προπερυσινὴν ἀπόκρεω;

**

Ἐν πάσαις ταῖς οἰκογενεῖαις ἂν δὲν χορεύουσι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, εἶνε ὅμως βεβαιότατον ὅτι καλοτρῶγουσιν. Ὁ εὐπορῶν θὰ γευματίσῃ διὰ παχυσάρκου τινος ἰνδικῆς ὄρνιθος καὶ ὁ ἐπίλογος τοῦ γεύματος θὰ κλείσῃ δι' ἀπολαυστικὸν τεμαχίου πῆττας, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς θ' ἀπογευθῇ ὠμοπλάτης προβάτου μετὰ καρυκεύματος λαχάνων καὶ κρομμύων. Εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἀπαράβατος ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀπόκρεω ἐξαιρετικὴ θεραπεία τοῦ στομάχου καὶ ἐκάστη οἰκοδέσποινα φιλοτιμεῖται κατ' αὐτὰς νὰ ἐπιδείξῃ ὅλην τὴν μαγειρικὴν καὶ ζαχαροπλαστικὴν αὐτῆς δεινότητα, ἐκτελοῦσα τὰς ἐν τετραδίῳ ἀναγεγραμμένας συνταγὰς τραγημάτων καὶ τερψιλαρυγγίων, ἃς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ συνέλεξεν ἐκ τῶν μᾶλλον διακρινόμενων ἐπὶ προκοπῇ οἰκοκυρῶν. Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία ἀποτυπῶν ἐπὶ τῆς μορφῆς πάσης οἰκοδεσποίνης προσωπίων ὀργῆς καὶ ἀθυμίας ἢ εὐθυμίας καὶ ὑπερηφανίας καὶ καθίσταται οὐχὶ σπανίως ἀφορμὴ συγχύσεων καὶ οἰκογενειακῶν σκηρῶν.

Πολλοὶ σύζυγοι δύνανται νὰ πιστώσωσι τὴν

ἀλήθειαν τῶν λόγων μου ἢ νὰ με διαψεύσωσι.

**

Δυστυχῶς ὅλον ἐκλείπουσιν αἱ μικραὶ ἐκεῖναι οἰκογενειακαὶ ἐσπερίδες, αἱ ἀνευ διατυπώσεων καὶ πολυτελείας, μετὰ τὴν συγγενῶν καὶ οἰκείων τελοῦμεναι, αἱ πλήρεις ἰλαρότητος καὶ ἀληθοῦς εὐθυμίας. Ἐν γλυκίσμα οἰκιακῆς τέχνης καὶ ὀλίγος οἶνος θηρακικός, τὸ πολὺ μὲν ὅπου ἀμνοῦ ἀπετέλουν ὅλας τὰς ἐπιβαρυνούσας τὸν οἰκοδεσπότην δαπάνας. Καὶ οἱ κεκλιμένοι προσήρχοντο ὡς ἦσαν ἐνδεδυμένοι, ἀνευ χιλιοδράχμων ὀλοσηρικῶν ἐσθῆτων καὶ ἐκτεθειμένων εἰς τὸ ψῦχος τοῦ Φεβρουαρίου ὠμοπλατῶν καὶ βραχιόνων, ἀνευ δανείων φράκων καὶ πεπισμένων ὑπὸ μάλης ὑψηλῶν πύλων. Οἱ πατέρες ἐκάπνιζον καὶ ἐπαίζον τὴν πρέφαν ἢ τὴν κοντζίτταν των, αἱ μητέρες συνδιελέγοντο συζητοῦσαι περὶ τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες ἐχόρευον καὶ ἤδον, καὶ μόνον ὅταν ἡ εὐθυμία ἐκορυφοῦτο, τότε συνηνοῦντο καὶ οἱ πρεσβύτεροι μετ' αὐτῶν καὶ ἐν μακρῇ ὀρχηστικῇ ἀλύσει ἐσύρετο ὁ *Καλαματιανός*.

Πόσα ὠραῖα πράγματα μᾶς ἀφῆρασαν ὁ πολιτισμός!

**

Θαμβοῦσι νῦν ἀπαστράπτουσαι ἐκ τῶν φῶτων καὶ τοῦ πλοῦτου μεμετρημένοι χορευτικαὶ αἰθουσαι. Συνωθοῦνται, στροβιλιζοῦνται, καταπατοῦνται ἐκεῖ οἱ προσκαλούμενοι ἐκλεκτοὶ καὶ ἐν ἀτελευτήτῳ κυκεῶνι συμμύγνυνται πλοῦτη καὶ καλλοναὶ καὶ μεγαλεῖα. Ἄγνωστοι συγχρωτίζονται μετ' ἀγνώστων, παρεξηγοῦνται, δυσἀρεστοῦνται, πλήττουσιν, ἐξοδεύονται καὶ μόλις περὶ τὴν ἡῶν ῥίπτονται κεκοπιακότες καὶ σχεδὸν ἀσθενεῖς ἐν τῇ κλίνῃ αὐτῶν. Διασκεδάζουσιν; Ἄν ἐρωτησῆτε, θὰ σᾶς ἀποκριθῶσι: καὶ, μόνον κομψοὶ τινες χορεύονται νεανία καὶ ἄβραϊ τινες δεσποινίδες καὶ δέσποιναι ἀποδεχόμεναι ἐν αὐταρκαίᾳ τὰς θεραπείας αὐτῶν. Οἱ λοιποὶ θὰ κινήσωσιν ἀποφατικῶς τὴν κεφαλήν. Καὶ ὅμως πηγαινῶσιν καὶ πάντοτε πηγαινῶσιν — χωρὶς νὰ θέλωσιν. Εἶνε βλέπετε καὶ τοῦτο ἐν ἐκ τῶν ἀλύτων κοινωνικῶν αἰνιγμάτων...

Καὶ οἱ μικροὶ, οἱ ἀφανεῖς, οἱ μᾶλλον ἡσυχαιοὶ καὶ εὐτυχεῖς ἐν τῷ ταπεινῷ βίῳ τῆς ἐργασίας ὄν διαγούσιν, οἱ μὴ ἔχοντες χρεῖαν ἐπιδείξεων, οἱ μὴ ὑποκύπτοντες εἰς ὑψηλὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, διακί ν' ἀπαρηθῶσι τὰ ὠραῖα αὐτῶν ἦθη, διακί νὰ παύσωσι τὰς ἀρελὰς ἐκείνας ἐσπερινὰς τέρψεις τῆς ἀποκρέω; Διότι δὲν δύναται νὰ μιμηθῶσι τοὺς μεγάλους κατὰ τὴν λάμπιν τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς πολυτελείας. Αὐτὴ ἡ μίμησις καὶ πάντοτε ἡ μίμησις ἀπαλείφει πᾶν αἰσθημα, πάντα γοργακτῆρα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώ-

πουκαὶ καθιστᾶ αὐτὸν ψιττακὸν καὶ πιθηκον,

**

Ὁ πολιτισμὸς εἰσήγαγε καὶ παρ' ἡμῖν ἕτερον εἶδος οἰκογενειακῶν διασκεδάσεων: τοὺς παιδικοὺς χοροὺς.

Οἱ χοροὶ τῶν παιδῶν δύνανται νὰ εἶνε ἀξιολογῶνται ὑπὸ παιδαγωγικῆν ἐποψίν, οὐδεὶς ὁ ἀντιφρονῶν. Ἀλλ' ἡ αἰσθητικὴ δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ τοὺς βαθεῖς κανόνες τοῦ ὠφελίμου, ἀναζητεῖ μόνον τὸ ὠραῖον καὶ ἀνευρίσκει αὐτὸ πλήρες ἐν τῇ ἀνεπιτηδεύτῳ χάριτι τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων ζευγῶν μὲ τὰς περιχαρεῖς ὄψεις, τοὺς πλήρεις ζωῆς ὀφθαλμούς καὶ τοὺς ἐν τῷ ἀενάῳ στροβιλισμῷ τῆς ὀρχήσεως ἀνασιόμενους ξανθοὺς καὶ καστανοὺς βοστρύχους. Αἱ ἀτεχνοὶ αὐτῶν περιπτώσεις, τὰ σφακερὰ καὶ ἐναντία τοῦ ῥυθμοῦ βήματα, αἱ μελωδικαὶ φωναὶ καὶ οἱ μικροὶ γέλωτες — ὅλα αὐτὰ ἐπιπλέοντα ἐντὸς ἀτμοσφαιρᾶς πεπληρωμένης ἐκ τῆς ἀνταγωγίας τῶν πολυποικίλων παιδικῶν ἐνδυμάτων, ἐφ' ὧν ζωγραφοῦνται ὅλα τὰ χρώματα τοῦ καλειδοσκοπίου, μεταβάλλουσι τὰ μικρὰ ἐκεῖνα πλασματικὰ εἰς αἰθερόπλαστα καὶ μυστηριώδη ὄντα, ὁμοιάζοντα πρὸς τὰς ψυχὰς, διότι ἔχουσι τὴν ἐλαφρότητα ψυχῶν, πρὸς τὰ ἀνθη διότι ἀποπνεύουσι μύρον, πρὸς τὰ πτηνὰ ἀκόμη διότι φλυαροῦσιν ὡς αἱ ἀκκυνθυλλίδες καὶ οἱ πυργίται.

**

Συνήθεια, ἥτις ὅλον ἀποσθέννυται, εἶνε καὶ αἱ ἐσπερινὰ προσωπίδοφορῆσι καθ' ὁμάδας περιερχόμεναι τοὺς οἴκους, ἐν αἷς δέχονται μετμηρισμένους ἐπὶ τῇ δηλώσει τοῦ ὀνόματος ἐνός ἢ οὐδενός ἐξ αὐτῶν. Οἱ προσωπίδοφοροῖσιν διαλέγονται μετὰ τῶν παρισταμένων, πρὸς τοὺς ἀγνώστους οἰκειότητα ἐπιτηδεύονται, ἀποφεύγοντες δὲ τὰ ἐρευνητικὰ βλέμματα τῶν γνωστῶν αὐτοῖς καὶ τὴν φωνὴν ἔτι μεταβάλλοντες εἰς ὄξεϊαν, ἀγνώριστον, Τυρολιανὴν κατὰ τὸν τόνον. Ἐνίοτε σκάνδαλα γεννῶνται ἐκ τῆς ἀθυροστομίας αὐτῶν, ἄλλοτε νοστιμώταται παναγνωρίσεις, πάντοτε πολὺς θόρυβος, ὅπου ἂν εἰσέλθωσιν καὶ τούτων ἕνεκα ὅλον κλείωνται τῶν πλείστων οἴκων αἱ θύραι ἐπὶ τῶν χαρτίνων ῥινῶν τῶν ἐρωτῶντων ἂν δέχονται *μασκαράδες*.

**

Ἡ ἐσπέρα καὶ ἡ νύξ τῆς τελευταίας Κυριακῆς εἶνε τὸ ὑψιστον σημεῖον τῆς κινήσεως, τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς μέθης. Ἀνὰ τὰς ὁδοὺς κυλινδουῦνται ἀδικαλείπτως τὰ ὀχήματα καὶ ἀντηχοῦσιν ὡς βρονταὶ τὰ παμμεγέθη ἐκείνα τύμπανα, τὰ δημώδη *κταούλια* ἀνὰ δύο καὶ τρεῖς ὁμοῦ ἐνοῦμενα. Ὀχλοὶ φωτίζουσιν οἱ φανοὶ τοῦ ἀερίοφωτος, οἱ δὲ παῖδες ἀνάπτουσι πυρὰς ἐν ταῖς ἀρχαιωτέροις συνοικίαις καὶ ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῶν

παραλούνουσιν ὡς φαντάσματα γερμανικῶν μύθων αἱ ποικίλαι μορφαὶ τῶν προσωποδωρῶν καὶ διαστραρυῶν τὰ μεταξίνα δόγματα τῶν εὐπορούντων μετὰ τῶν μελαμβροῶν καὶ ἀνυποδῆτων τέκνων τοῦ λαοῦ.

Τῶν οἰκῶν τὰ ἀνώγεια, τὰ ἰσόγεια καὶ αὐτὰ τὰ ὑπάγεια ἔτι ἐκχύνουσιν ὀρχηστικὰς μελωδίας εὐρώστου τινος ἢ χλωροτοκοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ δούπους ὑποδημάτων καὶ ψιθυρον φωνῶν μέχρι τῆς πρωίας.

Οἱ πλεῖστοι ἀγρυπνοῦσιν, οἱ πολλοὶ χορευοῦσι καὶ μόνον ὀλίγοι καὶ μεμετρημένοι· οἱ πενθούντες, οἱ ἀπηλπισμένοι, οἱ γέροντες καὶ οἱ σπληνικοὶ κατεκλίθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάτης καὶ ὄνειρεύονται ἐν προσδοκίᾳ τοὺς ἑσπερινούς καὶ τὰς νηστείας τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς.

**

Οἱ ἐκ τῆς ἀϋπνίας καὶ τῶν πολυφῶτων τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ τῶν τελευταίων ἀπερχομένων ἐκ τῆς χορευτικῆς παννυχίδος ἐν πλήρει ἀπογοητεύσει προσβλέπουσιν ἤδη σὺν τῇ πρώτῃ αὐγῇ τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας τὰς διὰ κλάδων πύκνης καὶ μύρτων κεκοσμημένας θύρας τῶν παντοπωλείων καὶ τὰς ἐντὸς κεραμείων λεκανῶν ἐκτεθειμένας στιλπνὰς, ὡς μαῦρα ὄμματα, ἐλαίας—μελαγχολικὰ σύμβολα μετανοίας καὶ προσευχῆς...

Μασκαράδες καὶ πολῖται,
Ἐ τῆς Κολύβας νὰ βρεθῆτε!

Ἐλεγε τὸ δημῶδες ἀθηναϊκὸν δίστιχον καὶ ὄλοι ἔσπευδον εἰς τὰ περὶ τοὺς Στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς γλοάζοντα τοπεῖα, φέροντες τὰς προσωπίδας ἀναδεδεμένας ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἐχάρουν τὸν τελευταῖον σуртὸν καὶ τζάμικον ἐκεῖ, καὶ σταυροποδοῦνται κατὰ γῆς καθήμενοι εἰδεῖν δι' ἄρτου μετὰ κρομμύων, σκορδῶν, ἐλαίων καὶ καρδάμων.

Ἢδη ἐκλείπει τὸ ἔθιμον, καὶ ἡ θαυμασία ἐκείνη σκηνογραφία τοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς εὐθυμοῦντες πλήθους ἀπομένει μόνον ἐν τῇ ἀναμνήσει ἡμῶν.

Ὁ κόσμος σκορπίζεται ἀνὰ τὰς ἐξοχὰς, μετὰ μεσημβρίαν δὲ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ καταβαίνει εἰς Φάληρον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἵνα ἀναπνεύσῃ τὴν ἀναρρωστικὴν αὐρανὸν τῆς θαλάσσης καὶ γράψῃ ἐπὶ τῆς παρακτίας ἀμμου τὰς ἐσαεὶ ἀποιχομένας ἐντυπώσεις τῆς τρελλῆς ἀπόκριου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ο ΚΑΦΕΣ

Ἐτι καὶ σήμερον δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένη ἡ γενέτειρα χώρα τοῦ μικροῦ δένδρου, ὅπερ παράγει τὸν καφέ· οἱ μὲν θέλουσιν αὐτὸ ὡς προσελθὸν ἐκ τῆς Ἄνω Αἰθιοπίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἐν Ἀραβίᾳ Ἰεμένης· ὅτι ὅμως εἶνε βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ κατανάλωσις καὶ ἐπομένως καὶ ἡ παραγωγή τοῦ πολυτίμου προϊόντος ἤρξησε καταπληκτικῶς ἀπὸ ἡμῶν αἰῶνος.

Πρὸ δύο αἰῶνων ἡ παραγωγή αὐτοῦ μόλις ἔφθανεν εἰς χιλιάδας τινὰς ὀκάδων, ἐνῶ ἤδη τῷ 1859 ἀνήρχετο εἰς 300 περίπου ἑκατομμύρια ὀκάδων, εἴκοσι δ' ἔτη βραδύτερον εἰς 500 ἑκατομμύρια καὶ σήμερον ὑπερβαίνει τὰ 600 ἑκατομμύρια ὀκάδων. Μικρὰν ἰδέαν τῆς θαυμαστῆς ὄντως αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως τοῦ καφέ παρέχει τὸ γεγονός ὅτι ἐν ἔτει 1879 καταναλώθη ἐν Εὐρώπῃ ποσότης κατὰ 100 ἑκατομμύρια ἀνωτέρω τῆς τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Τὴν σχετικῶς ὅμως πλείονα κατανάλωσιν τοῦ ἀρωματικοῦ προϊόντος εὐρίσκουμεν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ὅπου ὁ καφὲς ἐγένετο ἀντικείμενον πρώτης ἀνάγκης. Ἀπὸ 100 ἑκατομμυρίων, εἰς 2 ἀνήρχετο ἡ κατανάλωσις μέχρι τοῦ 1876, σήμερον εἶνε τοῦλάχιστον 180 ἑκατομμύρια ἐν μόνῃ τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

Καὶ τοσαύτη μὲν ἡ κατανάλωσις.

Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ καφέ πρώτη τῶν χωρῶν ἔργεται ἡ Βρασιλία, ἣτις παράγουσα τῷ 1870 περὶ τὰ 150 ἑκατομμύρια ὀκάδων, χορηγεῖ σήμερον εἰς τὴν κοινὴν κατανάλωσιν ὑπὲρ τὰ 280 ἑκατομμύρια. Ὡς γνωστὸν ἡ καλλιέργεια τοῦ καφέ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ Μαύρων· ζήτημα ἐπομένως εἶνε ἂν ἡ παραγωγή θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ὅποια εἶνε σήμερον μετὰ τὴν πλήρη χειραφεσίαν τῶν καλλιεργητῶν ἐκείνων, ἣτις βεβαίως θὰ ἐπέβη ἕττον ἢ βράδιον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μόνη ἐλπὶς ἐναποτίθεται εἰς τὴν μετανάστευσιν Κινέζων καὶ μιγάδων τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὰς παραγωγούς τοῦ καφέ χώρας· ἀλλ' εἶνε ἄδηλον ἂν ἡ προσέλευσις τῶν ἐπικούρων τούτων θὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐκ τῆς χειραφεσίας τῶν Μαύρων ἐπελευσομένην ἑλλειψίν βραχιόνων, τοῦτο δὲ τὸ ἄδηλον ἐμβάλλει οὐκ ὀλίγας μερίμνας εἰς τοὺς οἰκονομολόγους καὶ τοὺς βραζιλιανούς καλλιεργητάς.

Ὁ ἀμαθὴς ἀλλὰ ἔχων συνείδησιν τῆς ἀμαθείας του δύναται νὰ γείνη ποτὲ πολυμαθὴς· ὁ ἀμαθὴς ἀλλὰ νομίζων ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει διακρίνει αἰωνίως ἀμαθὴς καὶ μωρὸς.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ Λεύκωμα τῶν βλακιδῶν. Εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας παρουσιάσθη ποτὲ κληρικὸς μὲ μῆγα βιβλίον ὑπὸ μάλῃς, ἐν ᾧ ἦσαν ἀναγεγραμμένα ὅλα αἱ βλακίαι τῶν συγχρόνων μεγάλων ἀνδρῶν. Ὁ βασιλεὺς ὡς εἰκὸς τὸν ἠρώτησεν ἂν τὸ βιβλίον περιέχει καὶ περὶ αὐτοῦ τι. Ἀνοίγεται τὸ βιβλίον καὶ ἐν τινι σελίδι ἀναγινώσκειται τὸ ἑξῆς: Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἐπεμφεν εἰς Ἀφρικὴν Ἀραβὰ τινὰ πρὸς ἀγορὰν ἵππων δόσας εἰς αὐτὸν 28,000 δουκάττα. — Διατί τὸ θεωρεῖς αὐτὸ βλακίαν; ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς.

— Διότι ὁ μαῦρος θὰ μείνῃ μὲ τὰ χρήματα ἔς τὴν πατρίδα του.

— Ἄλλ' ἐὰν ἐπιστρέψῃ;

— Τότε θὰ σβύσω τὴν Μεγαλειότητά σας καὶ θὰ γράψω τὸν Μαῦρον.

**

— Πήγαυε, Δημήτρη, νὰ μοῦ πάρῃς ἕνα μπακλαβά. Νὰ 30 λεπτά. Κ' ἐπειδὴ εἶνε ἀποκρηαίς, νὰ ἄλλα 30 λεπτά νὰ φᾶς καὶ σὺ ἕνα, ἔλεγεν ὁ κ. Ν. . πρὸς τὸν ὑπηρέτην του.

Μετὰ 10 λεπτὰ ἐπιστρέφει ὁ ὑπηρέτης μασσῶν εἰσέτι καὶ δίδει τὰ 30 λεπτὰ ὀπίσω εἰς τὸν κύριόν του.

— Ἀφέντη, δὲν εἶχε μείνει ἄλλο παρὰ ἕνα μόνο!

**

Μεταξὺ δύο φοιτητῶν.

— Δὲν μοῦ λές, Θεόδωρε, τί διαφέρει ὁ τακτικός καθηγητὴς ἀπὸ τὸν ἑκτακτὸν;

— Νὰ, οἱ τακτικοὶ καθηγηταὶ δὲν εἶνε τίποτε ἑκτακτα πράγματα, οἱ δὲ ἑκτακτοὶ δὲν εἶνε ποτὲ τοὺς τακτικοί.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐπάρχουσι πολλῶν εἰδῶν ἀμάθειαι:

Πρῶτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ νομίζοντος ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει.

Δεύτερον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ μηδαμῶς ἐπαυρομένου διὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ.

Τρίτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ πολλὰ μὲν γνωρίζοντος, ἀλλὰ πολλὰ ἀνωφελεῖ.

Τέταρτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ γνωρίζοντος πολλὰ ὠφέλιμα μὲν πράγματα, ἀλλὰ μόνον κατὰ θεωρίαν.

Πέμπτον. Ἡ ἐκούσια ἀμάθεια.

Ἑκτον. Ἡ ἀνυπερβῆτος ἀμάθεια.

Τὴν πρώτην ἀπαντᾷ τις εἰς τοὺς μωροὺς, οἵτινες μόλις ἀρχίζουσι νὰ ψελλίζωσι τὰς πρώτας λέξεις μιᾶς ἐπιστήμης ἢ τέχνης, καὶ νο-

μίζουσι ὅτι εἰσέδυσαν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια αὐτῆς. Ἡ δευτέρα προσιδιάζει εἰς τοὺς ἀληθῶς σοφοὺς, οἵτινες ἐφ' ὅσον πλείονα μακθάνουσι, ἀνακαλύπτουσι ὅτι καὶ πλείονα ὑπολείπεται νὰ μάθωσι. Ἡ τρίτη εἶνε ἡ τῶν σχολαστικῶν, οἵτινες δὲν φροντίζουσι τόσον περὶ τῆς ποιότητος τῶν γνώσεών των, ὅσον περὶ τῆς ποσότητος καὶ τοῦ παραδόξου αὐτῶν. Ἡ τετάρτη εἶνε ἡ τῶν λογίων, ἀγαθῶν ἀνθρώπων, οἵτινες γνωρίζουσι τὸν βίον καὶ τὴν κοινωνίαν μόνον κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἄλλων. Ἡ πέμπτη εἶνε ἡ τῶν μικρονῶν, οἵτινες φαντάζονται ὅτι αἱ γνώσεις αὐτῶν εἰσὶν ὑπερακούσαι ἵνα ἐν πάσῃ περιστάσει διαλαμπύσωσι διὰ τῆς ζωηρότητος τοῦ πνεύματός των καὶ τῆς ἀσφαλοῦς κρίσεώς των. Ἡ ἕκτη εἶνε ἐκείνη, ἐν ἣ διατελοῦμεν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πνεύματος ἡμῶν καὶ τῶν ὄρων τῆς ὑπάρξεώς μας.

Ἐὰν ὁ ἀμαθὴς δὲν εἶνε μετριοφρων, τὸ σφάλμα δὲν εἶνε ἰδικόν του: δὲν ἔχει διὰ τί νὰ μετριοφρονῇ.

Ποτὲ δὲν ἐκπλήττομαι βλέπων ἀνθρώπους ὑποπίπτοντας εἰς σφάλματα, ἐκπλήττομαι ὅμως πολὺ ὅταν βλέπω αὐτοὺς μὴ αἰσχυνομένους διὰ τὰ σφάλματά των.

Τὸν φθονερὸν καθιστᾷ ἰσχνόν τὸ πάχος τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν ἡ δύνασο νὰ δώσῃς ἐλεημοσύνην ἐκ τοῦ χρόνου ὃν σπαταλᾷς εἰς τοὺς γινώσκοντας νὰ μεταχειρίζωνται αὐτόν, πόσοι ἐπαίτται θὰ ἦσαν πλούσιοι!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀνθρωποφαγία. Καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγρίων ἐθνῶν, τῶν νῦν ἀνθρωποφαγούντων, ἠλαττώθη κατὰ πολὺ, ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦσιν ὑπάρχοντες ἔτι ἀνθρωποφάγοι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, ἐν πολλαῖς νήσοις τῆς Μαλακισίας, καὶ τῆς Πολυνησίας καὶ τέλος ἐν αὐταῖς ταῖς Ἰνδίας. Παρὰ τισὶ τὸ φρικῶδες τοῦτο ἔθιμον προέρχεται ἐκ συστήματός τινος ἐκδικήσεως· μόνον τοὺς ἐν μάχῃ αἰχμαλωτισθέντας πολεμίους τρώγουσι· παρ' ἄλλοις προέρχεται ἐξ ἀποτροπαίου τινός δεισιδαιμονίας ἐν τῇ Νοτίῃ Ἀμερικῇ οἱ Καπακαγκουαὶ ὁπτοῦσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς καταβιβρώσκουσι, νομίζοντες ὅτι ἀποτίνουσιν αὐτοῖς ὑψίστην τιμὴν.

Ἄλλὰ τὸ παραδοξότερον εἶνε ὅτι ἡ ἀνθρωποφαγία ἐννοεῖται νομίμως ὑπὸ λαοῦ ἰκανῶς πε-

πολιτισμένου. Οί Βάτπας, οί κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς Σουμάτρας, ἔχουσι ἴδιον ἀλφάβητον, κέκτηνται δὲ φιλολογίαν ἰκανῶς πλουσίαν κατὰ τοὺς ἐγκριτοτέρους γλωσσολόγους. Ἐχουσι προσέτι καὶ κώδικα νόμων, ἐκ πάλαιοτάτων χρόνων συνταχθέντα. Καὶ ἀκριβῶς ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς νόμους τῶν ζῶσι καὶ θνήσκουσιν ἀνθρωποφάγοι.

Ἀλλὰ τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶνε ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι τῆς λευκῆς φυλῆς ἀνθρωποφάγοι. Ἀνήκουσιν εἰς φυλὸν τι τῶν λευκῶν Ἰνδῶν, καλούμενοι Οὐέαλικουλέ καὶ κατοικοῦντες πλησίον τῶν ὄρεων Τουμάκ-Οὐμάκ.

Περιηγητῆς τις ὑποτίθησιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶ πόρτογαλλικῆς καταγωγῆς, κατὰ μικρὸν δ' ἐκβαρβαρωθέντες περιήλθον εἰς τὸ ἔσχατον αὐτῶ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως σημεῖον. Βιούσι, καθὰ λέγουσιν, ἐντελῶς ἀπομεμονωμένοι καὶ μεσογείως, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς αὐτόχθονες, προτιμώντας πάντοτε πρὸς ἐγκατάστασιν τὰ παρῶχθια τῶν ποταμῶν.

Γάμος κατὰ τὸ ἀμερικανικὸν σύστημα. — Ἡμέραν τινα, λέγει ὁ Ταχυδρόμος τῆς Νέας Ἰόρκης, ὁ δικαστῆς Κρουτζ Δόγγλετοπ, ἤκουσέ τινα καλοῦντα αὐτόν.

— Τί θέλετε; ἠρώτησε νεκρίαν καθήμενον ἐφ' ἀμαξίου καὶ ἔχοντα παρ' ἐαυτῷ ὠραίαν νεανίδα.

— Λάθετε τὸν κόπον νὰ μὲς συζεύξετε, ἀπεκρίνατο ἡ νεανίας.

— Πρέπει νὰ σὰς συζεύξω; ἠρώτησεν ὁ δικαστῆς τὴν νεανίδα.

— Ναί, ἀπήντησεν αὐτῇ.

Καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον.

Τὸ ζεύγος ἀπεμακρύνθη παραχρῆμα· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ δικαστῆς εἶδε προστρέχοντα τὸν πατέρα τῆς νεανίδος, μετ' ὕβρεων καὶ βλασφημιῶν.

Ἄλλ' ἦτο πολὺ ἀργά.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Συνταχαὶ γλυκισμάτων.

Αἱ ἀπόκρεμα εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ τῆς τραπέζης καὶ τῶν εὐωχιῶν. Ἐπιχειροῦσι λοιπὸν παραθέσθαι ἐνταῦθα, χάρην τῶν ἀναγνωστῶν μάλιστα τῆς «Ἐστίας», διαφόρους συνταχὰς πρὸς κατασκευὴν καλῶν πλακουντιῶν, τῶν καταλληλοτέρων πρὸς κόσμησιν τῆς ἀποκρεωσίου τραπέζης, ἐρασιζόμενοι αὐτάς ἐξ ἀξιολόγου βιβλίου, τοῦ «Θησαυροῦ τῆς Οἰκογενείας», οὗτινος ἐλληνικὴν μετάφρασιν χάρην κοινῆς ἀφελείας δημοσιεύει ἐν Πάτραις ὁ κ. Σταμάτιος Κ. Θεοφάρος.¹

Πουδίγκα με σοκολάταν. — Λαμβάνετε 55 δράμια βουτύρου προσφάτου, τὸ ὅποιον ἀναδεύετε με ζύλιον κοχλιάριον ἕως οὗ ἀσπρίσῃ.

1. Τεῦχος δευτέρον. — Α. ἱ. τ. ρ. φ. α. ἱ. Τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον «Ὁ Κόσμος», Β. Σακοπούλου.

Ἐπειτα προσθέτετε ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸ ἀνακάτωμα δώδεκα λευκώματα ὠῶν, 40 δράμια ζακχαρώς κοπανισμένης, 35 δράμια σοκολάτας τριμμένης, 15 δράμια ἀμύλου, 35 δράμια κοπανισμένων διπύρων καὶ ὀλίγην βαλίλλιαν. Τελευταίᾳ προσθέτετε τὰ δώδεκα ἀσπράδια κτυπημένα εἰς ἀφρόν. Θέτετε τὸ ὅλον ἐντὸς ἀλειμμένης με βούτυρον φόρμας, τῆς ὁποίας τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε ἐπιπασμένον με κοπανισμένην γαλέτταν, καὶ τὸ βράζετε ἐν ἀτμολούτρῳ ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Ἐτοιμάζετε ἐν κύπελλον πηκτῆς σοκολάτας, με τὴν ὁποίαν σκεπάζετε τὴν πουδίγκαν ζεστὴν οὖσαν.

Κέκ, ἀγγλικῆς κατασκευῆς. — Λαμβάνετε 106 δράμια ζακχαρώς, 12 ὠά, 106 δράμια βουτύρου, 142 δράμια ἀλεύρου ἀρίστης ποιότητος καὶ 142 δράμια σταφίδων, ἐν μικρὸν ποτήριον ῥωμίου καὶ ὀλίγον τετριμμένον φλοῖον πορτοκαλίου. Οἱ κρόκοι τῶν ὠῶν δουλεύονται καλῶς μετὰ τῆς ζακχαρώς, ἔπειτα τίθεται τὸ βούτυρον καὶ τὸ ἄλευρον ἐνταῦτῳ καὶ τὰ λευκώματα καὶ τέλος ἡ σταρίς. Ἀλείφετε τὴν φόρμαν με βούτυρον, χύνετε ἐν αὐτῇ τὸ μίγμα καὶ τὸ στέλλετε εἰς τὸν φούρνον.

Μπειέδες. — Λαμβάνετε μίαν ὀκτὼ ζακχαρώς, 16 ἀσπράδια ὠῶν, τὰ ὅποια κτυπᾶτε ἕως ν' ἀσπρίσουν καὶ πήξουν· ρίπτετε εἰς τὴν ζάκχαριν τὰ ἀσπράδια καὶ τὰ δουλεύετε ἀρκετὰ μίαν ὥραν, ἔπειτα τὰ θέτετε εἰς φωτιὰν ὄχι δυνατὴν, καὶ τὰ ψήνετε ἕως ὅτου νὰ μὴ πίπτῃ ἀπὸ τὸ κουτάλι· ἔχετε στρωμένα τὰ τεψία με χαρτίον καὶ τὰ θέτετε ἐπ' αὐτοῦ με τὸ κουτάλιον.

Σβίγγοι. — Λαμβάνετε ποτήριον ὕδατος, ὀλίγον ἄλας καὶ μίαν κουταλίαν τῆς σούπας βούτυρον καὶ τὰ θέτετε νὰ βράσουν. Ἀποῦ βράσῃ τὸ νερὸν, ρίπτετε ἐν ποτήρι σιμιγδάλι ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τὸ ἀφίνετε νὰ βράσῃ ἕως οὗ πήξῃ καλὰ· τότε τὸ καταβιβάζετε, τὸ σκεπάζετε με πανίον καὶ τὸ ἀφίνετε νὰ κρυώσῃ. Ἀποῦ κρυώσῃ ἐντελῶς, τὸ θέτετε εἰς μίαν λεκάνην μεγάλην καὶ τὸ ζυμώνετε ἡμίσειαν ὥραν· ἔχετε δέκα αὐγά, καὶ ἀνὰ ἓν τὰ ἀνοίγετε, τὰ ρίπτετε εἰς τὸ σιμιγδάλι καὶ τὰ ζυμώνετε καλὰ με αὐτὸ. Ἀποῦ ζυμωθῶν, θέτετε μίαν περιπόου ὀκτὼ βούτυρον εἰς ἓνα βαθουλὸν ταβᾶν, ἀλείφετε με ὀλίγον νερὸν ἐν κοχλιάριον καὶ λαμβάνετε με αὐτὰ ὀλίγην ζύμην, τὴν ὁποίαν με τὸν δάκτυλον τρυπᾶτε εἰς τὸ μέσον καὶ τὴν ρίπτετε εἰς τὸ βράζον βούτυρον. Ἀποῦ δὲ τηγανισθῶν, τὰς μελιτώνετε με διακλυμένην ζάκχαριν καὶ ρίπτετε ἐπάνω κοπανισμένην κανέλλαν.